БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ ЭЛСҮҮЛЭЕ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

№ 161 (8993)
ИЮЛИИН 11
СУББОТО
1959 он

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

Сэн 20 мүнгэн.

Кударын, Мухаршэбэрэй, Яруунын, Баргажанай колхозууд, совхозууд үбһэ хуряалгада жэгдэрэн оробо

Правительствын шагналда хүртөөд байхадаа

Аха дүү арадуудаймнай алдарта ниндэр—Россин гүрэндэ Бурят ороноймнай һайн дураараа нэгэдэн ороһоор 300 жэлэй ойн баяр политическэ болон ажалай туйлай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ. Советскэ правительствын, КПСС-эй Центральна Комитедэй зүгһөө республикымнай амжалта үндэрөөр сэгнэгдэжэ, БурАССР-най правительствын дээдэ хайрада—Ленинэй орденто хүртөөд, арадаймнай ажалын али бүхы һалбаринуудай эрхим түлөөлэгшэд орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа хаюм.

Түрэл Советскэ правительствынгаа, инаг Коммунистическэ партиингаа зүгһөө Бурят оронойнгоо иимэ ехэ хайрада хүртэһэндэ хүн бүхэн омогорхохын ехээр омогорхоно, ажалшан бүхэнэй сэдьхэл зүрхэн баяраар билтарна.

Түүхэтэ һайндэртэй дашарамдуулан, Бурят оронoймнай ажалшадта Советскэ правительствын, КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалга соо бурят арад тухайнай, республикымнай ажалшадай амжалта тухай ямар ехэ инаг дулаанаар, һайн һайханаар хэлэгдээб!

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совedэй түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Полянскиий түрүүтэй Правительственна делегацiһаа гадна, хэдэ хэдэн областьнууд болон автономно республиканудай түлөөлэгшэд һайндэрымнай айлшалжа ерээд, амаршалгын үгэнүүдые хэлэжэ, саашадаашье шэн габьяатайгаар ажаллажа, шэнэ амжалтануудые туйлахыемнай хүсөөгөө. Хэдэн олон областьнуудһаа, автономно республикануудһаа, оронуудһаа, эмхи зургаануудһаа, арадай демократиин оронуудһаашье, оронноймнай олон тоото заха хизаарнуудһаа ерэһэн амаршалгын бэшэгүүд мүнөө газетэнүүдтэмнай толлэгдэжэ байна. Амаршалга бүхэн инаг сэдьхэлэй энэрхы үгэнүүдые республикымнай ажалшадта дорюулаад, саашадаа бүри һайнаар ажаллажа, арадайнгаа ажахые, соёл культурые хүгжөөлгэдэ бүри ехэ амжалтануудые туйлахыемнай хүсэнэ.

Иимэл даа, үнэхөөр үргэн ехэ эрхэ сүлөөтэй болоһон, олон миллион совет арадуудаймнай аха дүү һоной эбдэршэгүй хани барисаан. Коммунистическэ партиингаа сэсэн үргэн ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай ашаар зол жаргал олоһон бурят араднай Эхэ оронойнгоо бүхы бусад арадуудтай хамта Коммунистическэ партияа, Советскэ правительствоа тойрожо, һата бэхеэр жагсанхай байһанаа мартагдашагүй эдэ үдэрнүүдтэ баһа дахин харуулба.

Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр, агууехэ ород арадай, мүн аха дүү бусад арадуудай һайн һайхан сэдьхэлэй туһаламжаар республикымнай туйлаһан амжалтые, манай орон дотор коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулгада ажалшадаймнай оруулжа байһан хубитые Советскэ правительствомнай үндэрөөр сэгнэбэ. Иимэ ехэ сэгнэлтэ абажа, эгээл үндэр хайрада республикынгаа хүртөөд байхада, Эхэ оронойнгоо урда хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ уялгатай болоһоноо ажалша бүхэн хүсэдөөр ойлгожо, саашадаа шухала тобшолол өөртөө хэхэ болоно бшуу.

Арадайнгаа ажахые, соёл болборолые улам түргэнөөр хүгжөөхэ, түүхэтэ долоон жэлые болзорһоонь урид бэелүүлхэ, 1959 оной үйлэдбэриин түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ тушаа урдамнай угаа ехэ зорилгонууд табигданхай. Долоон жэлые болзорһоонь урид дүүргэхэ гээшэ бага хэрэг бэшэ ха юм. Энэ хэрэгтэ нилээд бэрхэшээлнүүдэй тохёолдохонь лабтай. Тиигэбэшье һаань, бүхы бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабан гаража, урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ уялгатайшьебди, бэелүүлжэ шадахашьебди.

Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид бэелүүлхэ, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые улам саашадань бэхижүүлхэ, арад зонойнгоо энхэ тэнигэн байдалые улам бүри һайжаруулха хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоол тон ехэ удхашанартай байна. Тус Пленумэй тогтоолые, мүн эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, советскэ интеллигенцидэ, бүхы ажалшадта Пленумэй хандаһан Хандалгые, тэндэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгые республикымнай ажалшад ехэ һайшаалтайгаар хүлеэн абаад, мүнөө һонирхолтойгоор шудалан үзэжэ байна.

Эдэ материалнуудтай хүн бүхэниие гүнзэгыгөөр танилсуулха шухала. Советскэ патриот бүхэнэй юу хэхэ зэргэтэй байһан тухай тэндэ тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Эхэ оронойнгоо урда түүхэтэ зорилгын табигдаад байхада, Коммунистическэ партимнай арад зондоо хандадаг арюун заншалтай ха юм. Тиимэл хадань манай республикын ажалшад партиингаа Центральна Комитедэй Пленумэй Хандалгые халуунаар угтажа абаад, Пленумэй тогтоолые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Правительствын дээдэ шагналда хүртөөд байхадаа, республикымнай хүдөө ажахынхидай урда мүнөө илангаяа ехэ харюусалгатай зорилго байна. Энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ баян ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Үбһэ ногоон элбэгээр ургаа. Энээниие богонихон болзор соо, зааханшье гээлтэгүйгөөр сүм хуряажа абаха шухала.

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз тэжээлэй нөөсэтэй болохын тулада 1,5—2 жэл соо бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл малдаа бэлдэжэ абаха гэһэн ехэ һайшаалтай үүсхэл гаргаад, ажаллажа байна. Энэ үүсхэлые республикын колхоз, совхоз бүхэн дэмжэхээр аргатай. Малаа али бүхы тэжээлээр элбэгээр хангажа шадаа һаа, малайнгаа тоо толгойе эрид түргэнөөр олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, тиигэжэ хүн бүхэндэ һү, мяха, тоһоной хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ Америкые хүсөөд, урдань орохо тухай партиингаа табиһан түүхэтэ зорилгые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулха байна бшуубди.

Хүндэтэ нүхэд уншагшад! Ленинэй орденоор республикынгаа шагнагдаһанда, Советскэ Союзайнгаа дээдэ хайрада арадаймнай ажахын али бүхы һалбариин эрхим түлөөлэгшэдэй хүртэһэндэ харюу болгон, социалистическэ мүрысөө шэнэ хүсэтэйгөөр, хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, үйлэдбэриингөө түсэбые үдэр бүри үлүүлэн дүүргэхын түлөө эсэхэ сусахые мэдэнгүй тэмсээл!

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Вышневолоцко пумаажан бүдэй комбинадай утаһа ээрэлгын фабрикын бригадир нүхэр В. И. Гагановада Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Салин хүлһэ нилээд ехээр абадаг түрүү бригадаһаа һайн дураараа гээгдэнги бригадада орожо, тэрэниие түрүүшүүлэй зэргэдэ гарган, советскэ общиествын аша туһын тулада үнэн зүрхэнһөө алба хэхэ талаар жэшээ харуулһанайнь түлөө, ажалда коммунистическэ ёһоор хандаха агууехэ хүдэлөөнэй саашанхи ургалтада ехэ удхашанартай элитэ үүсхэл гаргаһанайнь түлөө — Вышневолоцко пумаажан бүдэй комбинадай утаһа ээрэлгын фабрикын бригадир нүхэр Гаганова Валентина Ивановнада **Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгожо, **Ленинэй** орден, «**Хадуур, балта**» гэһэн алтан медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1959 оной июлиин 8.

Советскэ самолёдууд холын газарта буунгүйгөөр ниидэлгэ хэбэ

Олоор бүтээгдэдэг болоһон сэрэгэй самолёт горючи нэмэжэ абангүй хамта дээрээ 16.950 километрын газарта СССР соогуур буунгүйгөөр ниидээ. Энэ зайда самолёт 21 час 02 минута соо ниидээ. Баһа нэгэ иимэ самолёт горючи абангүй 17.150 километртэ бүри дээгүүр 21 час 15 минутын турша соо буунгүйгөөр ниидэбэ.

Самолёдуудай буугаад байхадань, тэдэнэй багууд соо час үлүүтэй саг ниидэхэдэ хүрэхөөр горючи үлэһэн байгаа.

Советскэ сэрэгэй тусхай тушаалтадай ТАСС-эй корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор, эдэ самолёдууд хариин оронуудай иимэрхүү самолёдуудта орходоо һураггүй холо, бүри удаан саг соо ниидэһэн байна.

Набшаһата тэжээл ехээр бэлэдхэхэнь

Худан, Хэжэнгэ голнуудай хоёр эрьеэр эхинһээнь захалаад, адагтань хүрэтэр хуһа, уляаһан, элдэб һөөг бургааһан, шугы айхабтар элбэгээр ургадаг гээшэ.

Тиимэһээ эндэхи артельнүүд жэл бүри хони, хурьгадтаа набшаһата тэжээл горьтойгоор бэлэдхэжэ абадаг юм. Харин энэ жэлдэ аймагай колхозууд набшаһата тэжээл урда урдынхиһаа бүри ехээр бэлэдхэжэ абаха зорилго табяад, энэ хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулжа байнхай. Илангаяа Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Победа» колхозууд набшаһата тэжээл бэлэдхэлгые һайнаар эмхидхэнэ. Тусхайлбал, Дунда Худанай Ленинэй нэрэмжэтэ артельдэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Матвеев, эхин парторганизациинь секретарь нүхэр Ринчиндоржиев) үдэр бүри 60—70 колхознигууд, 2—3 автомашина хүдэлжэ, үсөөхэн хоног соо 400 шахуу центнер модо, бургааһанай ногоон набша намаа бэлэдхээ.

Тиихэдэ аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Дружба», «Коммунизм» колхозууд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оробошье, набшаһата тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие мүн лэ эршэмтэйгээр ябуулна.

Июлиин 9-нэй мэдээгээр эндэхи колхозуудта хамта 1000 холо гаран центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээд байна.

Ц. Балданов.

Эмхитэй һайнаар эхилээ

МУХАРШЭБЭР. Июлиин 9. (**Телефоноор абтаба**). Аймагай колхозуудай, «Эрдэм» совхозой ажалшад, малшад түрэл Бурят республикынгаа правительственна дээдэ шан—Ленинэй орден хайрада хүртэһэндэнь үнэн зүрхэнһөө баясан урмашажа, ажал хүдэлмэридөө бүри ехэ, бүри һайн амжалта туйлахаар зоригжонхой.

Түсэбтэ долоон жэлэй түрүүшын жэл—байгша ондо адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, һү, мяха, нооһо улам элбэг дэлбэгээр абахын тула аймагайхид эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ гэһэн эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллана.

Эндэхи «Забайкалец» артелиинхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Братеньков) аймаг соогоо түрүүшээр үбһэ хуряалгаяа эхилээд, мүнөө ажалайнгаа эршэ хүсые үдэрһөө үдэртэ улам шангадхана. Тус колхоздо һаянай 6 морин косилка, 20 шахуу гар хажууршад үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор хүдэлжэ, нилээд ехэ газарта үбһэ ногоо унагаагаад байнхай. Энэ жэлдэ бэлэдхэһэн үбһөө гаргаша багатайгаар үхэр малайнгаа байрада зөөхын тула тэжээлэйнгээ ехэнхииень тракторай ехэ шарга дээрэ соможо бэлдэхэ юм. Тиихэдэ эндэхид байгша ондо бүхы сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 20—25 центнерһээ бага бэшэ үбһэ абажа, нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ехэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилго табина. Гадна шадаал һаа үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула мүнөө жэлдэ бүхы ойн соорхой, модо бургааһанай забһар заха, мүн зарим һайн ногоотой бэлшээриин газар сабшажа, үбһыень абахаар шиидэнхэй.

Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Матвеев, парторганизациинь секретарь нүхэр Именохоев) үбһэ сабшалга, хуряалгынгаа хүдэлмэриие урагшатай һайнаар ябуулна. Артелиин бригадануудта үбһэ хуряалгада хүдэлхэ бүхы машина, техникэ, зэбсэг бури эртэнэй заһабарилагдажа, түгэс бэлэн болгогдоһон байгаа. Эндэхид түрүүшын ээлжээндэ гол горхоной, намагай эрье шадархи сабшалангай, уһанда абтадаг газарай үбһэ ногоо сабшажа абана. Мүн колхозойхид эхэ хонин бүридэ 1 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхын тула оролдолго һайса гаргана. Эхэ хонидой отарануудайнь хонишод модо, бургааһанай ногоон набша намаа бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Энэ артелиин шубуушад эдэ үдэрнүүдтэ тахяа шубуудтаа эдюулхээр халаахай, үрмэдэһэ болон бусад ургамал ногоо сабшажа, жэжээр хэршээд, даража байнхай.

Аймагай «Эрдэм» совхозойхид байгша ондо тэжээл бэлэдхэлгые богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, үбһэ, шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула оньһожоруулга һайса хээ юм. Жэшээнь, совхозой 5 отделенидэ тармаһан үбһые бухаллангүй, миин обоолоод, трактораар зөөжэ һүрилхын тула юрын культиваторай рамада тусхай түхеэрэлгэ тодхоо. Мүн һүрилэлгэ дээрэ оньһожоруулга хэрэглэгдэхэ байна.

М. Фалилеев.

ТҮРҮҮШЫН БУХАЛНУУД БОДОБО

Энэ хабартаа, зунай эхеэр һая наашын үзэгдөөгүй элбэг ехэ хура бороо орожо, сэлгеэ үргэн Яруунын алишье нютагта мүнөө үбһэ ногооной, ороохо таряанай ургаса урда урдынхиһаа һайнаар гараба. Баян бардам жэлэй болоһондо урмашан баясаһан аймагай колхозуудай ажалшад, малшад байгша ондо ниитынгээ адууһа малда шадаал һаа элбэг ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын зорилгоор үбһэ хуряалгаяа хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ эхилжэ, эмхитэй һайнаар үнгэргэхөөр шиидэнхэй.

Хэрбээ эндэхи артельнүүд нёдондо үбһэ хуряалгадаа июлиин 20-доор эхилжэ ороһон һаа, харин мүнөө аймагай олонхи колхозууд энэ хүдэлмэридөө июлиин 6—7-до жэгдэрэн оробо.

Үбһэндэ ороһон түрүүшын үдэрһөө хойшо Инсэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид һайн бэлэдхэлтэй байжа, эмхи гуримтайгаар ажаллажа захалаа. Артелиин 2 комплексно бригадануудта мүнөө хамта 70 гаран хүн 13 звено боложо таһараад, халын хабшал дундуур, гол горхоной захаархи газарай ногоо түүбэрилэн сабшажа байна. Эндэ звено бүхэндэ даб дээрэ нэгэ—нэгэ морин косилка, тармуурнууд үгтэнхэй. Тус колхозойхид һаяар үшөө 50 гаран хүдэлмэрилэгшэдые үбһэ сабшалгада табиха юм. Байгша ондо энэ артелиинхид үбһэ хуряалгада звеньевой гуримаар ажаллуулхаар шиидээд, бүхы сабшалангаа фермэ, отара, бригада бүхэндэ тааруугаар хубаажа үгэнхэй. Мүнөө жэлдэ колхозой малшад хаража байһан үхэр мал, хони хурьгадтаа өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээлыень бэлэдхэхэ юм. Мүн һаяшаг артелиин правлени, партийна организаци үбһэ хуряалга дээрэ ажаллагшадта тааруу зохид урмашуулгын түлөөһэ тогтоогоо. Ойрын үдэрнүүдтэ эндэхид бүхы машина, техникээ үбһэ сабшалга, хуряалгада табихань.

Тэрэшэлэн «Путь социализма» колхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр эхилээ. Артелиин комплексно бригадануудта түрүүшын хэдэн үдэртэ 50 гаран колхознигууд 5 звено боложо таһараад, Урда Хүбшэ, Ашы гэжэ газарта үбһэ ногоо түүбэрилэн сабшажа захалаа. Эндэ нүхэр Ц. Дамбаев, Д. Будаев гэгшэдэй даадаг звенонууд түрүүшын арбаад гектарта үбһэ сабшаад, тэрэнэйнгээ хатаһан үбһые бухаллажа байна.

Аймагай «Рассвет» артельдэ хамта 20 гаран гар хажууршад, хэдэн морин косилка ажаллана. Үбһэ сабшалга, хуряалгын хүдэлмэридэ нүхэр В. Минеев, Ц-Д. Ширапов гэгшэдэй звенонууд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

С. Доржиев,
«Сталинец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

1959 оной түрүүшын хахад жэл соо һү һаалгаар колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүн

АЙМАГ	Бүхыдөө һаагдаһан һүн: 1959 оной-хиие 1958 онтой сасуулхада (процентээр)	Бүхыдөө һаагдаһан һүн: Жэлэй түсэб дүүргэлтэ (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): 1959 оной январь-июнь һарануудта һаагдаһаниинь	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Тэрэ тоодо 1959 оной июнь һарада һаагдаһаниинь	Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Ахын	136,4	28,2	112	54	91,9
Байкало-Кударын	110,4	39,8	752	191	101,2
Баргажанай	108,5	36,9	571	178	87,4
Хойто-Байгалай	108,1	40,6	703	167	
Прибайкалиин	103,6	40,9	868	219	116,2
Закаменай	102,3	36,9	446	128	105,0
Түнхэнэй	102,1	35,2	594	165	104,0
Кабанскын	99,6	36,7	791	197	104,2
Баунтын	97,9	39,4	563	164	
Хориин	93,9	35,4	528	159	76,5
Курумканай	91,5	32,8	542	148	85,7
Хэжэнгын	90,8	38,5	526	161	96,1
Яруунын	81,6	32,5	509	161	78,8
Кударын	80,5	31,3	642	180	91,1
Бичурын	79,2	27,9	542	143	75,4
Кяхтын	79,0	34,1	697	246	77,8
Тарбагатайн	79,0	28,9	641	153	92,3
Мухаршэбэрэй	78,7	30,9	477	127	88,1
Ториин	78,1	26,9	433	114	80,1
Заиграйн	76,5	32,5	536	155	90,6
Иволгын	76,3	33,4	685	151	116,9
Сэлэнгын	70,5	29,7	625	163	85,9
Зэдын	67,2	25,5	467	145	71,3
СОВХОЗУУД:					
Кабанскын	108,2	47,3	956	216	108,2
Борьёогой	104,2	36,0	975	236	82,4
Сэлэнгын	96,2	41,2	789	177	106,6
Бичурын	95,0	34,3	920	219	73,6
Иволгын	89,0	39,7	908	186	118,2
«Эрдэм»	84,2	34,5	757	195	105,4
Хориин	74,7	31,4	558	149	62,3
Яруунын	73,7	27,3	585	147	68,7
Кяхтын	73,3	30,9	828	207	69,6

Тус мэдээнһээ харахада республикымнай олонхи колхоз, совхозууд һү һаалгаяа нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо доошолуулжархиһан байна. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилэгшэд «тэжээл хомортойбди» гэһэн шалтаг урдаа барьяад, үнэн дээрээ һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхын тула шууд тэмсэнэгүй. Харин зарим колхозуудта үнгэрһэн июнь һара соо һаагдаһан һүн нёдондо жэлэй июнь һарынхида орходоо бага байһыень юугээр баримталалтайб? Энэ жэл бэлшээриин ногоон болон ургаса тарьяан нёдондонойхидо орходоо һураггүй һайн гээшэ. Теэд тала майлын бэлшээриин ногоондо садатараа бэлшэжэ байһан үнеэдһээ һү һаалга нёдондонойхидоо орходоо юундэ дээшэлээгүй гээшэб? Республикымнай 23 аймагуудай тон үсөөниинь үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа нёдондонойхидоо орходоо дээшэлүүлһэн байна. Нэрлэн хэлэхэдэ: Баргажанай, Яруунын, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Кяхтын аймагууд һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ шадаа.

Харин Зэдын аймагые абажа харахада, эндэ һү һаалгань эрид доошолуулагдаһан байна. Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд һү һаалгамнай тэжээл хомортой дээрэһээ доошолуулагдаа гэһэн шалтаг урдаа барина. Мүнөө зунай һарада һү һаалгань юундэ доошолно гээшэб? Аймагай колхозууд июнь һара соо нёдондоной июнь һарынхида орходоо үнеэн бүриһөө 33 килограмм бага һү һаагаа. Мүнөө Зэдэдэ хээрын ногоон һайн. Гадна аймагта нилээд ехэ шэмэтэ тэжээл үгтэһэн юм. Тэрэ мүртөөшье һү һаалгань дээшэлүүлэгдэхын орондо доошоо орожо байнхай. Тэрэшэлэн Бичурын аймаг 31 килограмм, Кабанскын аймаг 38 килограмм, Мухаршэбэрэй аймаг 31 килограмм, Тарбагатайн аймаг 22 килограмм, Ториин аймаг 25 килограмм һү үнеэн бүриһөө нёдондо жэлэй июнь һарынхида орходоо багые һаагаа. Мүн бусадшье аймагуудта үнеэн бүриһөө һү һаалгань доошолуулагдаһан байна.

Зунай һарануудта һү һаалгые доошолуулжа байһанай шалтагааниинь нэн түрүүн үнеэдые зүбөөр харууһалаагүй, һайнаар бэлшээгээгүй дээрэһээ болоно. Олонхи аймагуудта үнеэдые үдэр һүнигүй бэлшээхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. Тиихэдэ үдэшын һаалганай һүүлээр дахин бэлшээридэ гараад ерэһэн үнеэд һаагдангүй үглөөгүүр болотор байлгагдашана. Олонхи колхоз, совхозуудта һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ социалистическэ мүрысөөн һаалишадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Энэ жэл республикадамнай бороо хуратай байжа, ургаса һайнаар гараа. Энээнтэй хамта, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо бүхы колхоз, совхозуудта бии гээшэ. Энээниие зарим түрүү колхоз, совхозууд, мүн һаалишад үнэн ажалаараа гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, Кяхтын аймагай колхозууд июнь һара соо үнеэн бүриһөө 246 килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой эрхим һаалишан Доржима Пурбуева үнгэрһэн 6 һара соо үнеэн бүриһөө 1703 килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 153 килограммаар ехэ һү үнеэн бүриһөө һаагаа юм. Прибайкалиин аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхозой һаалишад: Валентина Викторова, Валентина Вязьмина, Анна Спирина гэгшэд һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлээ. Тэрэшэлэн Кяхтын совхозой һаалишан М. Д. Дабаева июнь һара соо 292 килограмм һү үнеэн бүриһөө һааба. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо һаа, олон. Түрүүшүүлэй амжалтанууд хадаа республикадамнай һү һаалгын эрид дээшэлүүлэгдэхэ байһыень гэршэлнэ.

Саашадаа һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, энэ жэлдэ абаһан түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула бии байһан дутагдалнуудаа дары сагтань усадхаха ёһотойбди. Хаа хаанагүй үнеэдые үдэр һүнигүй бэлшээхэ, мүн үнеэдые бэлшээридэнь һааха хүдэлмэриие эмхидхэхэ саг тулаа. Тиихэдэ халуун үдэр үнеэдые һүүдэртэ байлгажа, ногоон тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй. Һаалишад, мал адуулагшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, тэдэнэй уялга, түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэнь саг үргэлжэ туһалжа байха шухала. Мүрысөөнэй дүнгүүдые 10 хоног бүридэ согсолжо, түрүүлһэн һаалишад, мал адуулагшадые түлбэриин талаар урмашуулха хэрэгтэй. Һаалишан, мал адуулагша бүхэн һү һаалгаар тусхай даабаритай байха ёһотой. Гадна түрүү һаалишадай, мал адуулагшадай дүй даршэл колхоз, совхоз бүхэндэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, июль һара соо үнеэн бүриһөө 350—400 килограмм һү һааха зорилго шууд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Эллинүүдэй хаан, дээдэ зэргэтэ Павел I-дэ

Афины

Дээдэ зэргэтэ хаан!

Манолис Глезосэй ами наһанда, эрхэ сүлөөдэ тохёолдоод байһан аюулые зайсуулха хэрэгтэ туһалха гуйлтатай олон тоото хандалганууд Советскэ Союзай, мүн гадаадын оронуудай олониитын, профсоюзна организацинуудһаа, культурын ажал-ябуулагшадһаа; эрдэмтэдһээ, тус тус эрхэтэдһээ СССР-эй Верховно Соведэй нэрэ дээрэ, минии нэрэ дээрэ ороно.

Ами наһандань, эрхэ сүлөөдэнь аюулай тохёолдоод байһан, Грециин олониитын түрүү ажал-ябуулагша, Грециин национальна герой Манолис Глезосэй хуби заяанай түлөө Советскэ Союзай олониитэ гүнзэгы ехээр һанаагаа зобожо байна.

Фашистска эзэмдэгшэдтэ эсэргүүсэн Грециин арадтай хамта тэмсэжэ, шуһаяа адхаруулһан Советскэ Союзай арадууд Манолис Глезосэй нэрые һайн мэдэдэг юм. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ Манолис Глезос өөрынгөө алдарта хубитые оруулалсаа. Тэрэнэй габьяа бүхы совет хүнүүдтэ һайн мэдээжэ.

Энэрхы сэдьхэлтэй байха ябадал хүтэлбэри болгон, Советскэ Союзай олониитын һанамжые Дээдэ зэргэтэ Танда дуулгаха уялгамни гэжэ би тоолоноб, Манолис Глезосые сүлөөлхэ зорилгоор хэмжээнүүдые абахыетнай өөрынгөө зүгһөө гуйнаб.

Үнэн зүрхэнһөө хүндэлэгшэ.

К. ВОРОШИЛОВ.

Москва, Кремль.
1959 оной июлиин 9.

Россин гүрэнтэй Бурят ороной нэгэдэһээр 300 жэлэй ойтой дашарамдуулан ерэһэн амаршалгын телеграмманууд

КПСС-эй Бурядай обкомдо, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Үндэһэн ехэ найраарнь—Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй алдарта ойн найраар КПСС-эй Алтайн крайком, крайгүйсэдком Бурядай АССР-эй ажалшадые халуунаар амаршална. Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһэн ушар Байгал шадарай арадуудые харинн хаашуулай шуһата добтолгоһоо абарһан, Бурят ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүд болон соёл культурын хүгжэлтэдэ туһалһан, бурят,ород арадуудые дүтэ ханинууд болгоһон байна. Хаанта засагай, нютагай феодально-родовой сайд ноёдой, хархис лама, боонэрэй дарлалга, мүлжэлгэдэ эсэргүү хамтын тэмсэл хадаа бурят,ород ажалшадай дунда аха дүүгэй хани барисаанай тогтохо хэрэгтэ һүлөөлөө.

Россин бүхы арадуудтал адляар бурят арадые Агууехэ Октябриин социалистическэ революци социальна болон үндэһэ яһатанай дарлалтаһаа сүлөөлөө, али бүхы талаараа хүгжэхэ үргэн зам нээгээ. Урдань гээгдэнги, барга харанхы хизаар байһан Бурят орон совет засагай жэлнүүдтэ арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын олон эмхи зургаануудтай, хүгжэнги промышленностьтай, хүдөө ажахытай индустриально-аграрна республика болон хубилаа. Бурят ороной экономическа, соёл культурын хүгжэлтын ехэ амжалтанууд Алтайн ажалшадые баясуулна. КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлахыень Бурядай АССР-эй хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, интеллигенцидэ манай хизаарай ажалшад үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ.

КПСС-эй Алтайн хизаарай комитет, ажалшадай депутадуудай Алтайн хизаарай Соведэй гүйсэдком.

КПСС-эй Бурядай обкомдо, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн найраар, мүн республикын Ленинэй орденоор шагнагдаһантай дашарамдуулан, Алайрай аймагай ажалшадай үмэнэһөө үнэн зүрһэнһөө амаршалая. Республикынгаа ажахы болон соёл культурые саашадань хүгжөөхыетнай хүсэнэбди.

Партиин Алайрай айком, Алайрай аймгүйсэдком.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, КПСС-эй Бурядай обкомдо, ВЛКСМ-эй Бурядай обкомдо

Заншалта һайндэр—сур харбаанай үедэ митингдэ сугларха зуураа, Эрхүүгэй областиин Ольхоной аймагай ажалшад үндэһэ яһатанай ехэ һайндэрээр—Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн найраар, мүн Бурядай АССР-эй правительственна дээдэ орден хайраар—Ленинэй орденоор шагнагдаһантай дашарамдуулан, Бурядай АССР-эй хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци болон бүхы ажалшадые халуунаар амаршална. Социалистическэ индустри болон хүдөө ажахыгаа шэнэ хүсэтэйгөөр хүгжөөн дэбжээхэ, соёл культура, литература болон искусствоёо һалбаруулан хүгжөөхэ тэмсэлдээ шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень алдарта бурят арадта хүсэнэбди.

Аймсоведэй гүйсэдком, КПСС-эй айком, ВЛКСМ-эй айком.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй Бурядай обкомдо

Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн баяраар Дагестанай АССР-эй ажалшадай үмэнэһөө Дагестанай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй Дагестанай обком Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, интеллигенциие халуунаар амаршалан, ехэ мэндые хүргэнэ.

Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһэн ушар болбол бурят арадай ажабайдалда тон ехэ удхашанартай байһан, ана туһадань, хүсэл эрмэлзэлгэдэнь таараһан байна. СССР-эй бүхы арадуудайхидал адляар бурят арадай түүхэдэ Октябриин социалистическэ революци шэнэ үе, экономико болон соёл культурын һалбараһан хүгжэхэ үе нээгээ.

Совет засагай жэлнүүдтэ Бурят орон томо промышленностьтай, хүдөө ажахытай, һалбаран хүгжэжэ байгаа советскэ республика болоо.

Олон үндэһэ яһатанай Дагестанай ажалшад аха дүү бурят арадта үнэн зүрхэнэй салам (мэндэ амар—**Ред.**) хүргөөд экономико болон соёл культураа хүгжөөхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ шэнэ зохёон байгуулхы амжалтануудые, коммунизм байгуулгадаа, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэтэ XXI съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ илалтануудые туйлахыень хүсэнэ.

ДАССР-эй Верховно Соведэй Президиум. ДАССР-эй Министрнүүдэй Совет. КПСС-эй Дагестанай обком.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй Бурядай обкомдо

Үндэһэн ехэ найраарнь—Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн баяраар Карелиин бүхы ажалшадай үмэнэһөө Карелиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Карелиин АССР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй Карелиин обком ахадүү бурят арадые үнэн зүрхэнһөө амаршална.

Манай ороной бүхы арадуудта экономико болон соёл культураа хүгжөөхэ хэрэгтэнь коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын сэсэн мэргэн ленинскэ национальна политика һайн арга боломжо бии болгоо. Социалистическэ байгуулалтадаа бурят арадай туйлаһан амжалтануудаар Карелиин ажалшад зүрхэ сэдьхэлһээ баясажа, КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар шэнэ амжалтануудые туйлахыень Бурят ороной ажалшадта хүсэнэ.

Карелиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиум. Карелиин АССР-эй Министрнүүдэй Совет. КПСС-эй Карелиин обком.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй Бурядай обкомдо

Ойн баярай ехэ найраарнь—Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн баяраар дашарамдуулан, областиин ажалшадай үмэнэһөө Амурай областной Соведэй гүйсэдком, КПСС-эй областной комитет Бурядай АССР-эй хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, интеллигенциие халуунаар амаршална.

Ленинскэ национальна сэсэн мэргэн политика бэелүүлжэ байһан Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро, Советскэ Союзай арадуудай аха дүүгэй туһаламжаар Бурят ороной ажалшад социалистическэ шэнэдхэн хубилалта бэелүүлжэ, ажахы болон соёл культураяа хүгжөөлгэдөө ехэ амжалта туйлаа, долоон жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ өөһэдынгөө ехэ хубитые оруулна.

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, коммунизмын—газар дэлхэй дээрэ эгээл үнэн зүб, жаргалта байдалай илан мандахын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай зүрхэ сэдьхэлэй гүн гүнзэгыһөө хүсэнэбди.

Ажалшадай депутадуудай Амурай областной Соведэй гүйсэдком. КПСС-эй Амурай областной комитет.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-гэй хандаһан Хандалга ажалай шэнэ амжалтада уряална

☆ ☆

Шэнэ дэбжэлтэ түрүүлбэ

Үйлэдбэреэ үргэнөөр оньһожоруулжа, автомат зэбсэгүүдээр хангажа, техническэ дэбжэлтэ туйлаха тухай Коммунистическэ партиингаа Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Хандалгые манай мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ баяр баясхалантайгаар угтаад, мүнөө тэдэ түүхэтэ документнүүдые эдэбхитэйгээр шудалжа байна. 30-аад хүнһөө бүридэһэн элидхэлшэд комбинадай цехүүдэй хүдэлмэришэдые Пленумэй материалнуудтай, Хандалгатай танилсуулжа байнхай. Гол түлэб инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, цехүүдые даагшанар элидхэлшэдээр томилогдоо.

Ажал хүдэлмэрие үргэнөөр оньһожоруулха тухай Пленумэй шиидхэбэри болон Хандалгые тон ехээр һайшаажа угтаһан хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, уралан нарижуулагшаднай өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулна. Уралан нарижуулагшадай тоо улам олошоржо, мүнөө олон хүн шэнэ шэнэ үнэтэ дурадхалнуудые оруулхаар бэлэдхэжэ байна. Үнгэрэгшэ июнь соо уралан нарижуулагшадай түсхай һара соносхожо, һая дүнгүүдыень гаргаябди. Хэдэн зуу мянган түхэригэй алмалта үгэхэ 100 холо гаран уралан нарижуулгын дурадхалнууд ороо. Тиигээд 103 дурадхалнуудынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр абтаба.

Урдань манай комбинадта уралан нарижуулагшадай оруулһан дурадхалнуудые шалгажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ байха конструкторска бюро хүдэлдэг байһан юм. Никита Сергеевич Хрущевой дурадхаһанай ёһоор, тэрэнээ улам үргэдхэжэ, бэлэдхэлтэй, мэргэжэлтэй хүнүүдые табижа, ажахын тоосоондо оруулха гэжэ байһабди. Энэ бюро саашадаа үйлэдбэреэ түргэнөөр оньһожоруулха, элдэб хүдэлмэрие автомат зэбсэгүүдээр бүтээдэг болохо хэрэгтэмнай ехэ туһатай байхань лабтай.

Эдэ үдэрнүүдтэ комбинадаймнай цехүүдтэ ажалаа оньһожоруулха, мүн хүдэлмэриингөө эмхидхэл һайжаруулжа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд зохёогдожо байна. Тэдэ хэмжээябуулганууд цехын хүдэлмэришэдэй дунда һайнаар зүбшэн хэлсэгдээд, һүүлээрнь заводой техническэ соведэй үзэмжэдэ табигдаха юм.

Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн найрай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй үедэ хэдэ хэдэн цехүүд, түс түс хүнүүд ажалай эрхим амжалта туйлаа. Тиигэжэ хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур 30-аад миллион түхэригэй продукци гүрэндөө үгэһэн байнабди. Ажалай үйлэдбэриин хахад жэлэй түсэб 113 процентээр дүүргэгдээ. Энэ алдарта ойн найраар правительствын дээдэ хайрада — Ленинэй ордендо республикынгаа хүртэхэдэ бүри урмашан зоригжоһон ажалшаднай социалистическэ мүрысөөгөө саашадань үргэдхэжэ байна. Энэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 20-до дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 10 миллион түхэригэй продукци үгэхэ тухай урдань абаһан социалистическэ уялгаяа дахин шэнээр хаража үзөөд, тэрэнээ декабриин 15-да дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 35 миллион түхэригэй продукци гаргахабди гэһэн уялга баталагдаа.

Ойрын 3—4 жэл соо ажал хүдэлмэреэ гүйсэдөөр оньһожоруулха, автомат зэбсэгүүдээр хангаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Энэ шухала хэрэгтэ манай хүдэлмэришэн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадаха байһаниинь лабтай.

А. Лебедев,
Улан-Удын мяха-консервын комбинадай парторганизациин секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын «Механли[тно]» заводой слесарь А. В. Исаков. Нүх[эр] Исаков долоон жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, хэлаан бүринигөө даалбарине хоёр дахин дүүргэнэ.

И. Денисовэй фо[то]

Модошодой амжалтанууд

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумдэ зорюулагдаһан социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсажа Заиграйн аймагай промышленности предприятиин ажалшад һайн амжалта туйлаба.

Онохойн модо буулгаха, ашаал[гаха] комбинадай коллектив хахад жэлэйнгээ түсэбые июниин 25-да дүү[ргэхэ] гэхэ уялга абаһан юм. Комбинадай[н...] хид эдэбхитэйгээр ажаллажа, хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, июниин 21-дэ дүүргээ. Эд[...] нэр 20 мянга шахуу кубометр мо[до] уһанһаа гаргаа.

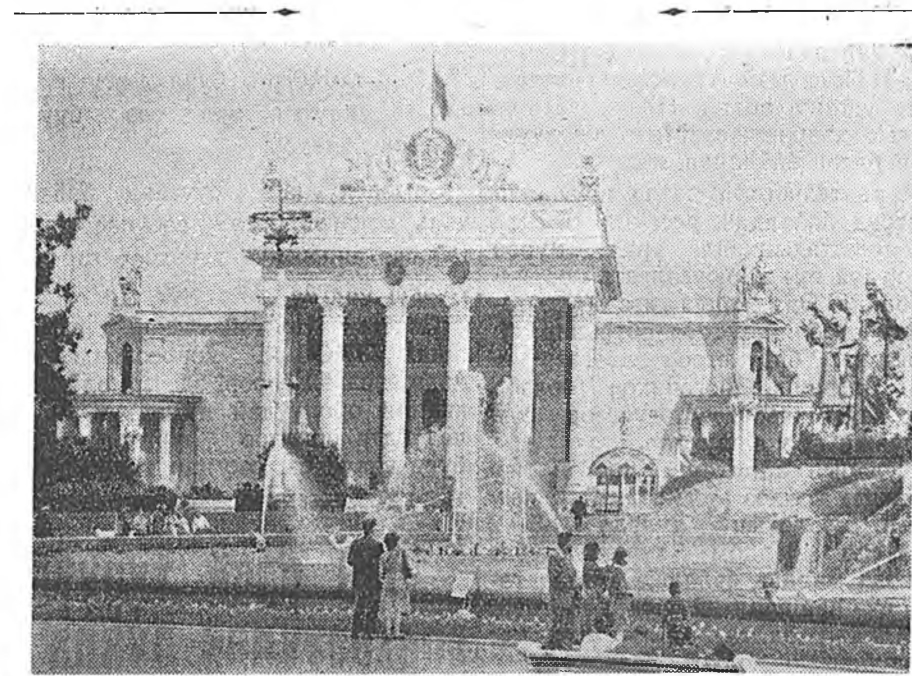
Июниин 24-дэ Ээрын леспром[хо]зой модошод хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн юм. Нүхэр Клев[цо]вой хүтэлбэрилдэг модо бэлэдхэл[эй] пункт 6 һарын программые июни[ин] хориндо дүүргэжэ, түсэбһөө гаду[ур] 1500 кубометр модо бэлдэһэн ба[й]на.

Шулуутайн леспромхозой Шаб[...]рай модо бэлэдхэлэй пунктын мод[о]шод июниин 23-да хахад жэлэйн[гээ] түсэб дүүргээ. Шпала хюрөөдэ[хэ] заводой зарим халаанай бригад[ууд] 6 һарынгаа түсэбые июниин түр[үү]шын хахадта дүүргэһэн юм.

* * *

Нютагай промышленностиин пре[д]приятиин хүдэлмэришэд мүрысөө[н]дэ һайн амжалта туйлаа. Үнэгэтэ[йн] овощь буйлуулдаг завод валов[ой] продукци гаргаха хахад жэлэйн[гээ] түсэбые 136 процент дүүргэбэ. З[а]водто хүдэлдэг Л. Кожевникова, [...] Рязанова, Г. Капорский гэгшэд [...] һарын туршада үдэр бүриин[гөө] даалгабарие 130 процентһээ доо[ша] бэшээр дүүргэдэг байгаа.

Г. Павло[в,] Е. Чимито[в].

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ. **Зураг дээрэ:** РСФСР-эй павильон (промышленность). **ТАСС-эй фотохронико.**

ЛЕНИНСКЭ ПАРТИИН БААТАР ГАБЬЯАТА ЗАМ

(„Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэ" гэжэ ном хэблэлһээ гараба)

☆

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэ ленинизмын агуу ехэ революционно заншалаар коммунистнуудые, бүхы ажалшадые хүмүүжүүлхэ хүсэн түгэс, һүлөө ехэтэй зэбсэг мүн. КПСС-эй түүхые, марксизм-ленинизмын теориие шудалхадаа, ажалшад общественэй хүгжэлтын хуули ёһонуудые, ангиин тэмсэлэй, революциин гол хүтэлбэрилхы хүсэнүүдэй хүгжэлтын хуули ёһонуудые, Советскэ Союзда социализм, коммунизм байгуулха хуули ёһонуудые мэдэжэ абаха болоно. КПСС-эй түүхэ шудалалга партиин баян дүршэлые хэрэглэжэ, шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ туһална, коммунистическэ байгуулалтада шэнэ эдэбхи үүсхэл бадаруулна.

Партиин түүхые шудалха хэрэгтэ, тэрэнэй дүй дүршэлые согсолжо, үргэнөөр пропагандалха хэрэгтэ һуралсалай туһаламжа, партиин түүхэ тухай түсхай ном ехэ удхашанартай юм. Дээдэ һургуулинуудта, партийна гэгээрэлэй системэдэ КПСС-эй түүхэ шудалхадаа, һаяхан болотор «ВКП(б)-гэй түүхын хураангы курс» гол түлэб хэрэглэдэг байгаа һэн. Энэ ном тэрэ үедөө ехэ үүргэ дүүргээ. Гэбэшье горьтойхон дутагдалтай байһаниинь мэдээжэ. Гадна «Хураангы курс» партиин түүхые 1937 он хүрэтэр харуулһан байгаа.

КПСС-эй XX съезд бүхы үзэл сурталай, научна хүдэлмэрие үндэһөөрнь һайжаруулха зорилго табижа, партиин түүхэ тухай олониитын уншаха марксистска ном гаргаха гэжэ зааһан юм. Мүнөө «Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэ» хэблэлһээ гараба.

Энэ ном Оршолһоо, 18 бүлэгһөө, Түгэсхэлһөө бүридэнхэй. «Хураангы курстай», мүн партиин түүхэ тухай бусад номуудтай сасуулбал, энэ ном дотор КПСС-эй түүхын зарим үеын болзор хубилгагдаа. 20-дохи онууд хүрэтэрхи үе В. И. Ленинэй заабаритай, партиин съезднүүдэй шиидхэбэринүүд, партийна документнүүд дотор заагдаһантай зохилдуулагдаба. КПСС-эй түүхын хойшонхи үень СССР-тэ социализм, коммунизм байгуулгын гол шатануудтай зохилдонхой.

Россида хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, марксизмын нэбтэрэн дэлгэрһэнэй эхиие (1893—1894 онууд) нэгэдэхи бүлэг харуулна. Хоёрдохи бүлэг соо «Россида марксистска парти байгуулхын түлөө тэмсэл. РСДРП-е байгуулга. Большевизмын бии бололго (1894—1904 онууд)» гэһэн большевистскэ партиие байгуулха тухай асуудалнууд тухай хэлэгдэнэ. «Хураангы курстай» сасуулхада шэнэ ном дотор хэгдэһэн хубилалтанууд гол шухала удхашанартай юм. Шэнэ номой түрүүшын хоёр бүлэг дотор марксизмын хүгжэлтэдэхи шэнэ, ленинскэ шатын эхин улам һайнаар тодорхойлогдоо.

Ленинэй заабариин ёһоор, 1907—1910 онуудай туршада болоһон хархис ябуулгын үе (IV-дэхи бүлэг), 1910—1914 онуудай туршада болоһон шэнэ революционно дэбжэлтын үе (V-дэхи бүлэг) болзоройнгоо талаар зүбөөр харуулагдаа.

1917 оной март — октябрьда эхилээд, Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин толотомо илалтаар түгэсэһэн түүхэтэ ушар хэрэгүүд шэнэ номой VII бүлэг соо харуулагдана. «Социалистическэ революциин хүгжэлтын түлөө Совет засагые бэхижүүлхын түлөө партиин тэмсэл (1917 оной октябрь—1918 он)» гэһэн темэ VIII-дахи бүлэг соо харуулагдана. Иигэжэ бүлэглэхэдэ Агуу ехэ Октябриин революциие, революциин вождь В. И. Ленинэй гайхамшагта эмхидхэхы хүсые хүсэд дүүрэнээр харуулха, шэнэ эрхэ байдалда большевистскэ партиин бэелүүлһэн ажал-ябуулгын онсо илгаае тайлбарилан харуулха арга боломжо олгогдобо.

Мүн 30-дахи онуудай үе зарим тэды хубилгагдаа. XII-дохи бүлэг 1929—1932 онуудай үе харуулна. Энэ бүлэг дотор социализмын үргэлжэ дээрээ добтолжо ороһон, колхозно байгуулалтые тогтоохо үедэ партиин хэһэн ажал-ябуулга энэ бүлэг соо харуулагдана. «Арадай ажахые социалистическээр шэнэдхэн һайжаруулхын түлөө партиин тэмсэл. СССР-тэ социализмын илалта (1933—1937 онууд)» гэһэн темэ XIII-дахи бүлэг дотор тайлбарилагдана.

XIV-дэхи — XV-дахи бүлэгүүд түүхын саашанхи үе харуулна. Партиин түүхэ манай мүнөөдэр хүрэтэр харуулагдаад, түүхын шэнэ шата—коммунистическэ общество үргэн далайсатайгаар байгуулха үедэ СССР-эй ороод байһан шатын гол шухала хуули ёһонуудые тодорхойлгоор, КПСС-эй XXI съездын уласхоорондын туйлай ехэ удхашанарые харуулгаар түгэсэнэ.

Шэнэ ном дотор ленинизмын гол шухала асуудалнууд найруулан харуулагдахадаа, В. И. Ленинэй зохёолнуудые, партиин съезднүүдэй шиидхэбэринүүд болон партийна бусад документнүүдые эшэ баримтална. КПСС-эй түүхэ—марксистско-ленинскэ теориие революционно практикатай зүбөөр тааруулан холбоһоной толотомо жэшээ мүн. Партийна ёһо гурим баримталха тухай ленинскэ заабарие хүтэлбэри болгон, энэ ном бэшэгшэд марксизм-ленинизмын асуудалнуудые бодото байдалтай зохилдуулан, тэдэнэй хүгжэлтые хараадаа абан найруулан бэшэһэн байха юм. Тиигэжэ тэдэнэр партиин түүхые теоретическэ тон шухала асуудалнуудтай зүбөөр холбожо, тодорхойлон харуулаа. Шэнэ түхэлэй парти тухай Ленинэй һургаал гэһэн асуудал ном дотор иигэжэ илангаяа һайнаар найруулан бэшэгдээ.

В. И. Ленинэй олон тоото зохёолнууд дотор, мүн бусад онсо шухала документнүүд дотор заагдаһан пролетарска парти тухай һургаалай хүгжэлтые шэнэ ном зохёогшод һайнаар харуулаа. Тиихэдээ теоретическэ асуудалнууд партиин бодото ажал-ябуулгатай нягта холбоотойгоор бэшэгдэнхэй.

Октябриин революциин һүүлээр КПСС **хүтэлбэрилхы** парти болоо. Тиигэжэ парти тухай һургаал Ленинэй зохёолнууд, мүн партийна шиидхэбэринүүд дотор саашадаа хүгжөөгдэнэ. Ном дотор парти тухай һургаалай шэнэ **хуули ёһонууд** тодоор **харуулагдаа.** Социализмын, коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлэй бүхы дүй дүршэл хадаа коммунистическэ общество байгуулха хэрэгтэ партиин үүргын бүри дээшэлхэ тухай ленинизмын гол шухала һургаалай зүб байһаниие баталан гэршэлнэ гэжэ ном дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Шэнэ ном дотор народнигууд тухай, революционно хүдэлөөнэй түүхэдэ тэдэнэй дүүргэһэн үүргэ зүбөөр харуулагдана. Ородой түрүүшын марксистска организаци — «Ажалые сүлөөлхэ» бүлэг тухай тодорхойгоор хэлэгдэнэ.

Энэ асуудалаар Ленинэй үгэһэн заабариин ёһоор, большевизмын 1903 ондо бии болоһон тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнэ. Партиин хоёрдохи съездын бүхэдэлхэйн түүхэтэ удхашанар тухай, тус съездын большевигүүдэй партиие байгуулжа, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ эрид эрьелтэ хэһэн тухай хэлэгдэнэ. Мүн хоёрдохи съездын баталан абаһан революционно пролетариадай партиин марксистска программын туйлай ехэ удхашанар тухай онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Шэнэ ном дотор коммунистическэ партиие байгуулгада, бэхижүүлгэдэ В. И. Ленинэй гайхамшагта үүргэ дүүргэһэн тухай, Октябриин зэбсэгтэ восстаниие бэлэдхэхэ болон хүтэлбэрилхэ талаар тэрэнэй хэһэн ажал-ябуулга тухай, дэлхэй дээрэхи хүдэлмэришэн, таряашанай түрүүшын гүрэниие толгойлогшо байжа, тэрэнэй ябуулһан асари ехэ тэмсэл тухай «Хураангы курсда» орходоо бүри үргэнөөр, бүри гүнзэгыгөөр харуулагдана.

Социалистическэ экономико байгуулха ленинскэ түсэб тухай ном дотор тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Энэ түсэб гол түлэб «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд» гэһэн В. И. Ленинэй зохёол дотор, мүн бусад зохёолнууд доторнь тодорхойлогдоһон байгаа.

Саашадаа бэшэһэн зохёолнуудаа соогоо В. И. Ленин СССР-эй социализм байгуулха түсэбые бүхы талаарнь хүгжөөгөө. Шэнэ ном дотор энэ түсэбэй гол асуудалнууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ.

Россида болоһон гражданай дайнһаа хэгдэһэн тобшололнуудай уласхоорондын ехэ удхашанар тухай ном дотор тодорхойлогдоно. Хариин империалистнуудые, тэдэнэй сэ[рэ]гаантанай туһамаршадые бут сохёод, Совет орон капиталистическэ оронуудтай амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха, социализмые амжалтатайгаар байгуулха арга боломжотой болоһон байгаа.

Социалистическэ байгуулалтын зорилгонууд, Совет ороной бэе даанхай байдалые хамгаалха хэрэг хадаа экономическа, политическа, сэрэгэй болон бусад талаараа Советскэ республикануудые нягтаар нэгэдүүлхэ эрилтэ табиһан юм. Энэ асуудал партиин ЦК-дэ тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдээ һэн. 1922 оной декабрьда Соведүүдэй нэгэдэхи съезд боложо, СССР-ые байгуулһан тухай Декларации гаргаһан, пролетариадай гүрэнэй хуули гаргадаг дээдэ орган—СССР-эй ЦИК-е һунгаһан байгаа. Энээн тухай абтаһан партийна шиидхэбэринүүд, Советскэ социалистическэ гүрэниие байгуулха хэрэгтэ В. И. Ленинээр толгойлогдоһон партиин хүтэлбэрилхы үүргэ тухай ном дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. СССР-ые байгуулга — Коммунистическэ пар[ти]...

Ургаса харуулһалгые колхоз, совхоз бүхэндэ шалгая

Буртаг үбһые үгы хэжэ шадаал һаа, баян ургаса абахаш!

Унжагайрһаар дээрээ ортохонь

Ториин аймагай түрүү артельнүүдэй нэгэн «Улаан Вургалтай» колхоз энэ жэл 343 гектарта кукуруза таринхай. «Кукурузамнай һайса элдүүрилэгдэһэн газарта нмагтал квадратно-гнездовой аргаар таригданхай. Кукурузын ургажа байхадань, зарим газарта ургаашьегүйдэнь, борнойлго һайса хээбди. Мүнөө зүрүүд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэжэ байна. Тиимэһээ кукурузамнай буртаг үбһэндэ баригдангүй һайнаар ургана» гэжэ колхозой агроном нүхэр Братущенко хөөрэнэ. Агрономтой хөөрэлдэһэнэйнгөө удаа кукурузын поли дээгүүр ябажа харахадамнай, тад ондоо байшоо. Нефтебазын хажуудахи участогай 3—4 гектартань кукуруза үргэн зурүүдтайгаар таригданхай байна. 4—5 намаатай болоһон ногоохон эшэнүүд буртаг үбһэндэ баригдашанхай. Тэрэшэлэн «Толгойн үбэрэй» 17 гектар кукуруза баһал буртаг үбһэндөө дарагдашанхай. Нёдондо жэл эндэхи участогай гектар бүриһөө 250—300 центнер эшэ набша хүряагдаһан юм. Тэд мүнөөшье кукурузань яһала һайнаар ургажа эхилһэн аад, харууһа муугаар хэгдэжэ байһан дээрэһээ саашадаа ургаха шадалаа һуларуулжа байна. Бабуу Банзаракцаев түрүүтэй колхозой кукурузашад мүнөө түлэг дундаа ургажа байһан кукурузаяа харууһалха байгаад, ондоо ажалда хабаадуулагдана. Тэдэнэр тээсгэн хэдэн үдэр соо таряанай буртаг үбһэ зулгаажа, мүн зелёнко тарилгада хүдэлэлсөө юм. Харин зүрүүд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байһан механизаторнүүд нүхэд Бадмаев, Цыдыпов, Жамсуев гэгшэд бүтээсэ багатайгаар ажиллана. Эдэнэр хоёр тракторaар 200 гаран гектар газарта зүрүүд хоорондын элдүүрилгэ нэгэ тээшэнь хэхэдээ аяар 10 гаран үдэр соо ажаллаа.

Мүн иимэрхүү байдал «Заветы Ильича» колхоздо үзэгдэнэ. Колхозой Оёор һууринда таригдаһан кукурузын ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэридэ механизатор Сандуй Бадмаев томилогдоһон юм. Тэд энэ нүхэр даалгагдаһан ажалдаа тон һулаар хандажа, зүрүүд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ хүдэлмэреэ удаанаар ябуулна. Нүхэр Бадмаев июниин 26-да зүрүүд хоорондын элдүүрилгэ нэгэ тээшэнь хэжэ эхилһэн аад, мүнөө болотор оройдоол 50 шахуу гектарта хээд байна.

— Юундэ иимэ удаанаар ажалланат,—гэжэ нүхэр Бадмаевһаа асуухада: «Ажаллажал байдаглиби даа. Теэд гансаараа юу бүтээхэ гээшэбиб. Намда туһалха, заабариншье үгэхэ хүн байдаггүй. Агрегадайм начальнигаар томилогдоһон нүхэр Гармаев тарилга хэлээд лэ болишоо һэн. Мүнөө өөрынгөө комбайные заһабарилжа байна» гэжэ харюусана. Хэлһэнииншье зүбтэй. Бүри хабар колхозой правлени комбайнер Чагдар Гармаевые агрегадай начальнигаар томилоод, кукурузашадай семинар, зүблөөнүүдтэ хабаадалсуулһан байгаа. «Гармаевнай тарилгаяа хэлэһэн аад, ургасын хойноһоо харууһа хэхэ болоходоо Бадмаевтайгаа бэе бэендээ янгархалдаад хоёр тээшээ тарашоол даа. Мүнөө Бадмаевнай гансашье һаа агрегадай начальник гэгдэдэг юм» гэжэ колхозой агроном нүхэр Бадмаев мэдүүлнэ. Теэд кукурузашан нүхэр Бадмаевынь даалгагдаһан 100 гектар газарайнгаа га бүриһөө хэды центнер ургаса хүряахаяа мэдэнэгүй.

Гадна энэ колхоздо комсомол-залуушуулай звено эмхидхэгдэжэ, кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ зөөлгэ, мүн тарилгада ябуулагдаһан аад, мүнөө тараагдаад, гэшүүдынь ондоо ажалда хабаадуулагдана. Колхозой 3-дахи тракторна бригадын механизатор комсомолец Павел Юсуповай хүтэлбэрилдэг 5 гэшүүдтэй звено баһал тиигэжэ ондоо ажалда хабаадуулагдана. Энэ звеногойхид культиватор үгы дээрэһээ һая болотор зүрүүд хоорондын элдүүрилгэ хээгүй байжа, буртаг үбһэ поли дээрээ ургуулжархёо.

Тэрэшэлэн аймагай бусадшье колхозууд кукурузын ургасын хойноһоо харууһа хэхэ хүдэлмэреэ тэсэшэгүй һулаар ябуулжа байһаар. Аймагта кукурузые хоёр тээшэнь элдүүрилжэ, нэмэлтэ тэжээл оруулха хүдэлмэри үшөө эхилээдүй. Харин колхозуудай агрономууд мүнөө болотор кукурузынгаа газарые нэгэ тээшэнь элдүүрилжэ дүүргээгүй аад, һүүлдэ нүгөө тээшэнь элдүүрилхэдээ нэмэлтэ тэжээл оруулхаар хүдэлмэреэ ябуулжа байна. Тиигэжэ нобшорһоор байтарынь июль һара үнгэржэ, кукурузань түлэг дундаа ургажа байхадаа нэмэлтэ тэжээлээр хангагданагүй, буртаг үбһэндөө баригдашахань. Мүнөө кукурузын 5—6 намаатай болоод байхадань газарыень нэгэ мүһэн хоёр тээшэнь элдүүрилээд, нэмэлтэ тэжээл оруулбал таатай байгаа. Ажаллажа байһан кукурузашад һайса урмашуулагданагүй, тэдэндэ үгтэхэ ажалай нэмэлтэ түлөөһэн саг болзортоо үгтэнэгүй. Тиимэһээ тэдэнэр даалгагдаһан ажалдаа һулаар хандажа, үндэр баян ургаса абахын хойноһоо эрид шууд тэмсэнэгүй.

КПСС-эй Торийн айкомой, аймгүйсэдкомой, мүн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бии байһан дутуу дундануудаа дары сагтань усадхажа, кукурузын харууһые эрид һайжаруулжа, энэ жэл гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хүряахын түлөө шууд тэмсэхэ зэргэтэй.

М. Гончиков,
манай тусхай корр.

Н. ДАМПИЛОВАЙ ЗВЕНОДО

Кударын суута кукурузашан Н. И. Дампилов нёдондо жэл гектар бүриһөө 300 центнер набша ногоо ургуулжа, бүхы республика соогоо суурхаһан юм. Мүнөө жэл нүхэр Дампилов хоёр хүбүүдээрээ (Иннокентий, Георгий хоёр) 100 га газарай гектар бүриһөө 500 центнер набша намаа ургуулха уялга абанхай.

Эдэ нүхэд кукурузаяа һайн уһалагдаһан, шэбхэ тараагдаһан, һайн шанартайгаар элдүүрилэгдэһэн газарта таряа. Ехэнхи газартань зүб квадрадууд гаранхай. Тарилгаяа нэгэ удаа борнойлһон байна. Мэнэ һаяхан ургасынгаа зүрүүд хоорондохиие бүхыдэнь элдүүрилжэ дүүргээ.

— Энээнэй һүүлээр дахин хүндэлөөшэнь элдүүрилгэ хэхэдээ аммиачна селитр нэгэ мүһэн ургасадаа тэжээл болгон оруулалсахабди,—гэжэ звеногой гэшүүн Георгий Николаевич Дампилов хэлэнэ.

Н. И. Дампиловай кукуруза ягаабтар бүдүүн узууртай, далбагар хара ногоон набшаһадтай, газараа гоё жэгдээр бүрөөжэ байна. «Эрэ хүн зориһондоо» гэдэгтэл адли нүхэр Дампиловай звеногойхид зориһондоо хүрэхэнь лабтай.

Г. Цыдыпов.

Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хэдэн зуугаад гектар тарялангай буртаг үбһые самолёдоор хоро сасажа үгы хээ. **Зураг дээрэ:** Улан-Удын лётчик нүхэр Сухаревай жолоододог самолёт эндэхи ургасада нэмэлтэ тэжээл оруулжа ябана.
Ф. Моренецын фото.

Республикымнай арадай ажахын болон культурын туйлалтануудые харуулһан выставкэ дээрэ

МАЛ АЖАЛАЙ ПАВИЛЬОН СОО

Республикымнай хүдөө ажахын гол һалбари бологшо мал ажал жэлһээ жэлдэ урган хүгжэжэ, колхоз, совхозууднай Эхэ орондоо мяха, һү, нооһо, үндэгэ ехээр худалдажа, олзо доходоо дээшэлүүлнэ. Илангаяа һүүлэй 5—6 жэлэй туршада энэ талаар эрид ехэ хубилалта болоо.

Россиин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл болоһоной ойдо зорюулжа эмхидхэгдэһэн арадай ажахын болон культурын туйлалтануудые харуулһан выставкын мал ажалай павильон сооғуур ябажа үзэхэдэ, манай малшадай шэн зоригто ажалай дүнгүүд, түрүү колхоз, совхозуудай туйлаһан амжалтанууд элирнэ. КПСС-эй ЦК-гэй 1953 оной сентябриин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн саг соо республикымнай колхоз, совхозууд һү абалгаяа хоёрһоо үлүү дахин, нооһо—2,5 дахин дээшэлүүлжэ, хонидойнгоо тоо хахад миллионоор олошоруулжа шадаа.

Тиихэдэ түрүү колхоз, совхозууд бүри ехэ амжалтануудые туйлаа. Выставкэ дээрэ «Эрдэм» болон Борьёогой совхозууд, Кударын Ждановай, Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ, Мухаршэбэрэй «Искра» колхозууд үргэнөөр харуулагданхай.

Түгэнын үргэн талада һуурижаһан «Эрдэм» совхоз һүүлэй табан жэлэй туршада ажахыгаа айхабтараар хүгжэөгөө. 1953 ондо оройдоо 300 хонитой байһан аад, энэ жэлэй эхиндэ 22479 хонитой болоо. Эбэртэ бодо малайнь тоо 3,6 дахин олошоржо, 3755-да хүрөө. Гахайнь 8 дахин олошороо. Тиигэжэ энэ совхоз Эхэ орондоо 1953 онойхиһоо 5 дахин ехэ мяха, 8 дахин шахуу ехэ һү, 19 дахин ехэ нооһо тушаадаг болонхой. Тэдэнэр энэ үедэ тарялангайнгаа талмайе 3 дахин үргэдхэжэ, бүхыдөө 12619 гектарта хүргэһэн байна. Тэрэ тоодо 7910 гектарта орооһо таряа таридаг. Совхозой бүхы малшадай, мэргэжэлтэдэй эбтэй эетэйгээр, габшагайтаар хүдэлжэ, ажалдаа түрүү дүй дүршэл, наукын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар үнеэдынь, хонидынь һубайрхаяа огто болинхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ мал бүриһөө 100 тугал, 129 хурьган түлжүүлэгдээ, хамта 1728 поршоонхо томо болгогдоо.

Үдэнгэ, Юрөөгэй үрэжэлтэ баян нуга голдо үхэр, хонидоо үдхэжэ байһан Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гайхамшагта амжалтанууд тодоор харуулагданхай. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай урда тээ, 1940 ондо энэ колхоз гүрэндэ 1830 центнер һү, 518 центнер мяха, 139 центнер нооһо тушаадаг байбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 8480 центнер һү, 3171 центнер мяха, 756 центнер нооһо худалдаһан байна. Тиихэ зуураа, артелиин хонидой тоо энэ үедэ хорёод мянган толгойгоор олошороо. Энэ колхозой түрүү һаалишан Пылжит Жалсанова үнеэн бүриһөө жэлдээ 4—5 мянган литр һү һаадаг болонхой. Шэн габьяата ажалайнгаа түлөө республикымнай эрхим һаалишан Пылжит Бальжиевна Жалсановада Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Артелиин ажахы ойрын долоон жэлдэ бүри хурданаар хүгжэхэ юм. Долоон жэлэй эсэстэ энэ колхоз 45 мянган хонитой, 2600 үхэртэй болоожо, Эхэ орондоо нёдондонойхидо оробол 2,5 дахин ехэ мяха, 3 дахин ехэ һү, хоёрһоо үлүү дахин ехэ нооһо худалдахаар хараална. Тиихэдээ артелиин мүнгэн олзо доход хоёрһоо үлүү дахин ургажа, 15 миллиондо хүрэхэ юм. Тэрэ үедэ элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 29 центнер мяха, зуугаад центнер һү, 591,4 килограмм нооһо абтадаг болохо.

Адуу малайнгаа тоо толгой олошоруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлһэнэй, мүн ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулһанай, алмалта арьбалалта хэһэнэй ашаар хүдөө ажахын продуктнуудай өөрынь үнэ сэнгые нилээд химдаруулһан Мухаршэбэрэй «Искра» колхозой ажахын дүнгүүд тодоор харуулагдана. Тус колхоз нёдондо бригада, фермэнүүдээ ажахын тоосоондо оруулжа, ажалай эмхидхэл болон түлөөһые гуримшуулжа, нэгэ жэлэй туршада центнер мяханай өөрынь үные 20 процентээр, һүнэй—34 процентээр химдаруулаа.

Һүүлэй табан жэлэй туршада энэ колхоз хонидойнгоо тоое 2,2 дахин гэхэ гү, али дайнай урда тээхидэ оробол долоо дахин олошоруулаа. Хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулжа, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,6 килограмм нооһо абадаг болонхой. 1953 онтой сасуулбал нёдондо дүрбэ дахин шахуу ехэ мяха абаа. Эдэ бүгэдын ашаар мүнгэн олзо доходынь зургаа дахин ургаа. Колхознигуудай ажалта үдэрынь үнгэрэгшэ жэлдэ бүхыдөө 14 түхэриг сэнтэй байгаа.

Хонин ажал хүгжөөхэдэ ямар ехэ ашатай байһыень Борьёогой үүлтэртэ хониной совхозой ажалай дүнгүүд харуулна. Һүүлэй табан жэлэй туршада хонидоо 17500 толгойгоор олошоруулжа, хонин бүриһөө 3,8 клограмм нооһо абадаг болоһоной ашаар энэ үедэ гүрэндөө 3.5 дахин ехэ нооһо тушаадаг болонхой. Иимэ амжалта яагаад туйлааб гэхэдэ, тус совхозойхид дүрбэн жэлдэ 13 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилжэ, малдаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болоо ха юм.

Выставкэдэ ороһон хүнүүд ехэ нооһо үгэдэг хонидые, һү ехэтэй үнеэдые, томо гахай, азаргануудые хаража ехээр һонирхобо. Улан-Удын племенной станциин Алтайн үүлтэрэй томо хусануудай хажууда хүнүүд олоор сугларна. Эндэ харуулагдаһан хоёр хусанууд 105—131 килограмм татадаг, 22,3—22,8 килограмм нооһо үгэдэг байба. Иимэ һайн хусануудай үрөөр Улан-Удэ городто дүтэ байһан аймагуудай колхоз, совхозуудай хонид үрэжүүлэгдэдэг юм.

Алтайн үүлтэрэй хусануудай үрөөр нютагай хонидые үрэжүүлжэ, томо бэетэй, ехэ нооһо үгэдэг хонидой республикын колхоз, совхозуудаар олошоржо байһаниинь мэдээжэ. Выставкэ дээрэ иимэ холимол үүлтэрэй хусанууд, ехэ хонид олоор харуулагдана. Сэлэнгын Тельманэй нэрэмжэтэ колхозһоо асарагдаһан иимэ үүлтэрэй хониноһоо 6,6 килограмм нооһо абтадаг байба. Мүн эндэ «Забайкальска нарин нооһото» гэжэ шэнэ үүлтэрэй хоёр хони хаража, хүнүүд һонирхоно. Эдэ хонид 84—86 килограмм татадаг, 5,5—6,5 килограмм нооһо үгэдэг байна бшуу.

Тээ саахананиь зэргэлээд томо сагаан, эреэн бэетэй, тэбэри дүүрэмэ дэлэнтэй үнеэд автоуһалууриһаа умдаа харяажа, хобоо сооһоо тэжээл эдижэ байхань харагдана. Эндэ түрүүлэн зооветинститудай һуралсалай ажахыһаа асарагдаһан үнеэд жэрылдэнэ. «Урла» гэжэ үнеэн жэлдээ 6700 литр һү үгэдэг, һүнэйнь тоһолиг 4,2 процент болодог. «Заря» гэжэ үнеэн мүн иимэрхүү тоһолигтой 6500 литр һү үгэдэг. Эдэ үнеэд нютагай малые симменталь үүлтэрэй малай шуһаар холиһон III—IV-дэхи үеын малнууд байха юм.

Жэлдэ 6300 литр һү үгэдэг Сэлэнгын совхозой «Пиония», 5400 литр һү гарадаг Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхозой «Арктика» гэжэ үнеэдэй хажуугаар выставкэ харагшад эрьелдэнэ.

Саашаа ябахада «Эрдэм» совхозһоо асарагдаһан азарга, эхэ гахайнууд, шахагдажа байһан залуу гахайнууд хэдэн таһалга соо хаалгаатай байба. Томо сагаан үүлтэрэй азарга гахай 348 килограмм татана, 13 поршоонхо түрэһэн томо эхэ гахай өөдөө харашанхай, бишыхан поршоонхонуудые хүхүүлжэ, аярхашоод хэбтэнэ.

— Энэ гахаймни мүнөө жэл хоёрдохёо түрөөд байна гээшэ. Түрүүн түрэхэдөө 10 поршоонхо гарһан юм,—гэжэ тэндэ байһан эрхим гахайшан Александра Трофимова хүнүүдтэ тайлбарилжа үгэнэ.

Нүгөөдэ тэбхэр таһалгада 4.5 һаратай болоһон хэдэн томо поршоонхонууд самокормушкаһаа эдеэлжэ байна. Тэдэнэй тус бүриин шэгнүүр 48—53 килограмм болодог.

Выставкэ харагшад ехэ багагүй дун сагаан нугаһа, галуунуудай тусхай түхеэрэгдэһэн сөөрэм соогуур шунгажа, тамаржа ябахыень обёоржо, ехээр һонирхоно. Энэ Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ колхозһоо асарагдаа. Тус колхоз арбаад мянган нугаһа тэжээжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай колхоз, совхозууд нуур, сөөрэмүүд дээрээ уһанай шубуудые олоор үсхэбэрилдэг боложо байнхай. Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта 700 мянга гаран шубууд тэжээгдэжэ байна. Теэд уһанай шубуу үсхэбэрилхэ арга боломжонууднай бүри ехэ. Ойрын хэдэн жэлдэ республикамнай жэл соо хэдэн миллион уһанай шубуу тэжээдэг болохо зорилготой.

Эндэ республикын хүдөө ажахын гол һалбари—мал ажалай хүгжэлтые, түрүүшүүлэй амжалтануудые хаража һонирхомоор, халан абамаар юумэн олон.

Б. Гылыков.

тиин ленинскэ национальна политикын асари ехэ илалта мүн болоно.

Социалистическэ байгуулалтын ленинскэ түсэбые бэелүүлхэ талаар совет арадай зохёон байгуулхы асари ехэ ажал хэрэг орон дотор болоһо байһан хатуу шанга ангиин тэмсэлэй оршон байдалда бэелүүлэгдээ. Энэ тэмсэл мүн парти доторхи тэмсэлэй шангадалгада нүлөөлөө. Хүгжэлтынгөө бүхы шатануудта Коммунистическэ парти троцкистнүүд, зиновьевецүүд, баруунай капиталлянтнууд, националхэлбэрилэгшэд болон бусад антиленинскэ оппозицинуудтай эрид шанга тэмсэл ябуулһан юм. СССР-тэ социализм байгуулха арга боломжо тухай асуудал гол шухала асуудал байгаа. Энэ асуудалаар лэ бүхы оппортунистическэ бүлэгүүд В. И. Ленинтэй, партитай арсалдаа хэдэг һэн.

Ном дотор харуулагдаһанай ёһоор, парти хадаа үзэл сурталай болон эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэри ябуулхадаа, пролетариадай диктатура байгуулһанай, хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай союзые саашадань бэхижүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ социалистическэ общество байгуулха бүхы эрхэ нүхэсэл манай орой дотор бии гэһэн В. И. Ленинэй заабариие хүтэлбэри болгодог байгаа.

Бүхы дайсадаа үзэл бодолой, мүн эмхидхэлэй талаар бута сохёод, КПСС СССР-тэ социализмын илан мандаха ленинскэ түсэбөөр ажалшадые зэбсэгжүүлээд, энэ илалтые эмхидхэн хангаа. Элдэб түхэлэй дайсадтай эбсэшэгүй тэмсэл хэжэ, парти идейнэ талаараа хатуужаа, өөрынгөө зэргын нэгэдэлые бэхижүүлээ.

Шэнэ номой гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүнь КПСС-эй түүхын 1937 онһоо хойшонхи үедэ зорюулагдана. Социалистическэ общество бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ талаар партиин бэелүүлһэн хэмжээ-ябуулганууд тухай, ороноо хамгаалха талаар абтаһан хэмжээнүүд тухай ном дотор хэлэгдэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ партиин хэһэн ажал-ябуулгые харуулха зуураа, энэ ном дэлхэйн хоёрдохи дайнай уг зорилго, мүн энэ дайнай түрүүшын үедэ тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд тухай асуудалнуудые урдаһайхиһаа ондоогоор тайлбарилан бэшэнэ. Мүн дайнай жэлнүүдтэ совет арадай туйлаһан сэрэгэй, ажалай шэн габьяата хэрэгүүд бүри тодорхойгоор хэлэгдэнхэй.

Шэнэ ном дотор теоретическэ асуудалнуудай хажуугаар олониитын дунда партиин ябуулдаг эмхидхэлэй, политическэ ажал-ябуулга бүри үргэнөөр, бүри тодорхойгоор найруулагданхай.

Түүхын тус тус шатадахи уласхоорондын байдал тушаа, КПСС-эй гадаадын эдэбхитэй политика тушаа эли тодоор хэлэгдэнэ.

Пролетарска интернационализмын марксистско-ленинскэ үзэл сурталые бодото дээрэнь бэелүүлгэ «Хуряангы курсынхиһаа» бүри үргэнөөр, тодорхойгоор харуулагдаа.

КПСС-эй шэн габьяата тэмсэл, тэрэнэй илалта тухай хэлэхэ зуураа, шэнэ ном бэшэгшэд түүхын али нэгэн сагта дайралдаһан бэрхэшээлнүүдые партиин дабажа гараһан тухай тон зүб бэшэнэ. Гадна партиин ямар нэгэн организацида, тэрэнэй хүтэлбэрилхы органуудта дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд ушарһан байгаа. Эдэ дутагдалнуудаа парти ленинскэ ёһоор эрид шууд элирүүлээд, хурсаар шүүмжэлээд усадхаһан байна.

КПСС-эй түүхэдэ 1953—1958 онуудай үе тон шухала удхашанартай юм. Энэ үедэ парти арад хоёр коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудые бодото дээрэнь шиидхэжэ ороо. Эдэ жэлнүүдтэ парти, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитет Н. С. Хрущевой үүсхэлээр ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ марксизм-ленинизмда эрид харша ябадалтай, тэрэнэй хойшолонгуудтай эрид шууд тэмсээ. Партийна ажабайдалдахи ленинскэ ёһо гуримые үндэһэ баримталан партиин хүдэлмэри түргөөр шэнэдхэн һайжаруулагдаа.

КПСС-эй XX съезд—коммунизмын замаар дабшалтада гайхамшагта алхам болоно. Энэ съезд СССР-тэ коммунизм байгуулха тодорхой зорилгонуудые табяа.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэдэ хэдэн шухала хэмжээнүүдые хараалаад, парти оронойнгоо экономикые һүр хүсэтэйгөөр дэбжээгээ, олониитын ажана байдалай түргэн ургалта хангаа, Советскэ Союзай уласхоорондын нэрэ хүндые улам дээшэлүүлээ. Партиин Центральна Комитет Маленков, Каганович, Молотов, Булганин болон Шепиловэй партида харша бүлэгые бута сохео. Тиигэжэ парти өөрынгөө нэгэдэлые улам бэхижүүлээ, ленинскэ Центральна Комитедые тойрон бүри нягтаар жагсаа.

Мүнөө совет арад түүхын шэнэ шатада—коммунистическэ общество үргэн далайсатайгаар байгуулха шатадаа ороод байна. КПСС-эй XXI съездээр баталагдан абтаһан арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб коммунистическэ багуулалтын агуу ехэ түсэбэй хубинь мүн болоно.

Шэнэ ном дотор онсолон тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, КПСС-эй XXI съезд научна коммунизмын теоридэ шэнэ оруулалта хээ. Съездын материалнууд дотор СССР-тэхи коммунистическэ байгуулалтын шэнэ шатын тон шухала асуудалнууд марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури дээрэ тодорхойлогдоһон байна. Энэ съезд СССР-тэ социализм хүсэд дүүрэн, бүрин түгэс илаа гэжэ заагаа.

XXI съездын шиидхэбэринүүд дотор, Н. С. Хрущевой элидхэл дотор марксизм-ленинизм саашадаа хүгжөөгдөө. Съездын тодорхойлһон асуудалнууд КПСС-эй ажал-ябуулгада, бүхы аха дүү марксистско-ленинскэ партида туйлай ехэ теоретическэ, практическа удхашанартай юм. КПСС-эй XXI съезд Коммунистическэ партиин нэрэ хүндые улам өөдэнь үргөө, тэрэниие тойрон бүхы советскэ арадай бата нягтаар жагсаад байһаниие тодорхойлоо.

Шэнэ ном соо партиин XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн зориг бадаргама үгэнүүд хэблэгдээ.

Шэнэ номой түгэсхэлдэ Коммунистическэ партиин ябажа гараһан алдарта замай гол дүнгүүд согсологдоно, тэрэнэй ажал-ябуулгын гол шухала хуули ёһонууд тодорхойлогдоно, КПСС-эй түүхэ шудалалгаһаа гараһан тобшололнууд бэшэгдэнхэй.

«Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэ» гэжэ шэнэ номой хэблэлһээ гаралга партиин, арадай ажабайдалда ехэ удхашанартай юм.

Г. ПЕТРЯКОВ,
түүхын наукануудай кандидат.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Ханинарай дуэт"

Иимэ гаршагтай шүүмжэлэл статья газетымнай сатирын булан «Халаахайда» шог зурагтайгаар июниин 21-нэй номерто толилогдоһон юм. Тэрээн соо Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Нимаев), трактор машинануудаа жэбэрээжэ, гутаажа байна гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

Сэлэнгын хүдөө ажахын инспекциин начальнигай уялгые дүүргэгшэ нүхэр Гударевай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, дурсагдаһан баримтанууд булта тодороо. Тэрэ бэшэг тус колхозой правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, дурсагдаһан дутагдалнуудаа усадхаха гэбэ.

Энэ жэлэй дүүрэтэр трактор, комбайн болон хүдөө ажахын машинануудые, бусад зэр зэмсэгүүдые хадагалха һарабша-сарай баригдаха тухай тогтоол абтаа.

Тиихэдэ мүн аймагай бусад колхозуудта энэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, энэ жэлэй 4-дэхи кварталда, 1960 оной эхеэр сүм дүүргэгдэхэ байна.

Хүдөөгэй библиотекэдэ

Харганаагай хүдөөгэй клуб соо хүн зон олон. Энэ тосхондо ородууд, украинцууд, татарнууд болон бурядууд ажаһуудаг юм. Манай ороной арадуудай халуун хани барисаанда зорюулагдаһан номой выставкэ, хэдэн фотомонтаж библиотекэ соо эмхидхэгдэнхэй. Библиотекые даагша украин басаган Н. Делендра холын һаалишадай, хонишодой дунда нүүдэл библиотекэнүүдые эмхидхэдэг юм.

Библиотекарь басаганай литература тухай һонирхолтой хөөрэлдөө, уншагшадай конференци ходо үнгэргэдэг байһанай ашаар тосхоной колхознигууд, алба хаагшад бултадаа шахуу библиотекэһээ ном абажа уншадаг болоо юм.

Зураг дээрэ: Библиотекые даагша Н. Делендра залуу һаалишан Клава Нимаевада һонин ном дурадхажа байна.

К. Лубсандоржиевай фото, текст.

Иволга.

МАНАЙ ЭДИР ШАТАРШАД ВЛАДИМИР ГОРОДТО

РСФСР-эй эдир шатаршад эртэ урдын Владимир городто дүрбэдэхеэ уулзажа байна.

Краснодарска, Ставропольско хизаарнуудай, Дагестанай, Бурядай, Коми, Марийска, Татарай автономно республиканuудай, Архангельска, Астраханска, Ростовско, Свердловско, мүн бусадшье областьнуудай 100 шатаршад сугларжа мүрысэнэ. Энээнэй урда тээ болоһон мүрысөөндэ хабаадагшад мүнөө гроссмейстернүүд болонхой. Тэдэнэрэй тоодо Михаил Таль, Борис Спасский, Виктор Корчной, Тигран Петросян оролсоно. Швейцариин гуримай ёһоор, наадагдаха чемпионадта хүбүүд 10 турта, басагад 8 турта хабаадаха юм. Мүрысөөндэ илагшадта Россин Федерациин чемпионой нэрэ зэргэ олгогдохо.

Энэ мүрысөөндэ нэгэдэхи разрядай шатаршан Любовь Игумнова, хоёрдохи разрядай шатаршан Энгельсина Улымжиева, Улан-Удэ городой чемпион Бадма Амбаев, 13-тай Юра Вощенко гэгшэд хабаадалсана. Городой физкультурнигуудай һаруул ехэ залда мүрысөөн эхилжэ, нэгэдэхи турта Амбаев Саратовай Штерн гэгшые шүүгээ. Юра Вощенко Вологда городой шатаршан Смирновтой наадажа, шүүгдээ. Хоёрдохи разрядай шатаршан Э. Улымжиева Кемеровскэ областиин бэрхэ шатаршан Романоватай туланлдажа, шүүһэн байна. Манай республикын түлөөлэгшэ Л. Игумнова СССР-эй чемпионка Н. Коноплеватай (Архангельск) жээрэб барилсаад, сагаанаар наадажа тэнсээ.

* * *

Хоёрдохи турай эхилхэдэ Э. Улымжиева Губенковатай (Ярославска область) эршэмтэй һайнаар наадажа, шүүбэ. Смирнова (Архангельск город) Келейниковада (Калинин город) шүүгдээ. 2—2 очкотой эдэ хоёр шатаршад мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. 6 шатаршад—Романова (Тула), Петрова (Оренбург), Комольцева (Ярославль), Конторович (Ростов-на-Дону), Игумнова (Улан-Удэ), Коноплева (Архангельск) тус бүридөө 1,5 очкотой болонхой.

Хүбүүдэй дунда үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөн һонирхолтойгоор үнгэрнэ. Терентьев (Свердловск), Захаров (Дагестан), Бухтин (Ставропольско хизаар), Шитов (Куйбышев) шадамар бэрхээр наадана.

РСФСР-эй мастерта эгээн эдир кандидат 13-тай Наум Рашковский (Свердловско область) алдуу хэжэ, Бухтинда шүүгдээ. Бурядай АССР-эй түлөөлэгшэ Бадма Амбаев түрүүшүүлэй тоодо орожо, 2 очкотой болонхой.

Хоёрдохи турта Амбаев Чудовые (Коми АССР) шүүгээ.

А. Игумнов.

КОЛХОЗУУД ТОМОДХОГДОБО

Булам нютагай баруун тээхи ургэлжэ ногоорон харагдагша ойн захада июниин 27-ной сэлмэг нэгэ үдэр һайндэрэйхеэр, гоё һайханаар хубсалһан хүнүүд ерээд, буужа байба.

Хүн бүхэн хүхюутэй, зугаатай. Илангаяа залуушуул олон. Гушаад шахуу жэлдэ хүршэ һууһан Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Красный партизан» колхозуудай ажалшад хамтынгаа ажалые нэгэдхэжэ, саашадаа бүри һайнаар хүдэлмэрилхын тула суглаа хэхэеэ ерэһэн байгаа. Аймагай советскэ, партийна, хүдөө ажахын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд ерэлсээ.

Хориин аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Батуев хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Хамтадхагдаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр нүхэр Мишарин, тэрэнэй орлогшоор нүхэр Боянов һунгагдаба. Тиихэдэ хоёр комплексно бригада эмхидхэгдээ. Колхозойнгоо центрые Онинборск тосхон дээрэ болгохо гэжэ хэлсээ.

К. Жалсараев.

Һурагшадай аяншалга

Хүршэ областьнуудай һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ Улан-Удэ олоороо ерэжэ, городой промышленна предприятинуудтай танилсахаһаа гадна, түүхэтэ газарнуудаар ябана. Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойдо бэлэдхэл хэгдэжэ байха үедэ Читын областиин Агын национальна округой Табтаанайн дунда һургуулиин, мүн Могойтын районой һурагшад манай республикын ниислэл хото айлшаар ерэжэ, город соогуур ябажа, түүхэтэ памятнигуудтай танилсаһан, промышленна предприятинуудта, тэрэ тоодо сэмбын фабрикада, паровозо-вагонно заводто, шэлэй механизированнэ заводто ошожо хараһан байна. Гадна тэдэнэр дунда, дээдэ һургуулинуудтай танилсаа, театрнуудта орожо, зүжэгүүдые хараа. Һурагшад һайндэрэй үедэ республикын ажалшадай зугаа найрта хабаадалсаа. Могойтын дунда һургуулиһаа ерэһэн һурагшад Улан-Удэ городтой танилсажа байна.

Геологическа аяншалгада гараһан манай республикын һургуулинуудай һурагшад аян замһаа бусажа эхилбэ. Тэдэнэр республикын туристнуудай слёдто хабаадахаар бэлэдхэнэ. Һурагшад туристнуудай 5-дахи слёдто һайнаар бэлэдхэжэ байна. Аяншалтын үедэ һурагшадай суглуулһан бүхы материалнуудынь выставкэдэ табигдаха юм. Республикын туристнуудай 6-дахи слёт июлиин 10-һаа 15 хүрэтэр Иволгын аймагай Гильбэрэ мүрэнэй эрьедэ үнгэргэгдэхэ байна.

Мүн нэгэн доро Сибириин, Алас Дурнын туристнуудай конференци үнгэргэгдэхэнь. Туристнуудай энэ конференцидэ тусхай выставкэ эмхидхэгдэхэ юм.

Р. Серебрякова.

Хилын саанаһаа

Ф. Р. Козловой Чикагода ошоод байһан тухай

ЧИКАГО, июлиин 8. **(ТАСС-эй корр.).** Металлургнууд, машина бүтээгшэд болон хэблэлэй хүдэлмэришэдэй город бологшо Чикаго хотодо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ф. Р. Козлов, бусад совет айлшад үсэгэлдэр ерээ.

Ист-Чикаго городой «Инленд стил компаниин» металлургическа предприятинуудта совет айлшад аэродромһоо сэхэ ерэһэн байна.

«Инленд стил компаниин» директорнүүдэй правлениин түрүүлэгшэ Джозеф Блок, компаниин вице-президент Ф. Рич, главна эрхилэгшэ Джекс, инженернүүд, хүдэлмэришэд металлургнууд «Индиана Харбор» заводой хашаагай үүдэндэ Ф. Р. Козловые угтаа. Тэдэнэр Ф. Р. Козловые халуунаар амаршалаад, айлшалжа ерэһэнэйнь түлөө тэрээндэ баясхалан хүргөө.

Ф. Р. Козлов мартеновскэ цехын байшан соо ороод, пеэшэнгүүдые харахадаа, хайлуулгын технологи тухай цехын начальнигһаа һайса асууһан, булад хайлуулагшадтай хани ёһоор хөөрэлдэһэн байна.

Удаань Ф. Р. Козлов металл хабтайлгадаг цехые хараа. Цехын хүдэлмэриин яажа оньһожоруулагдаһан, нимгэн түмэр термическэ аргаар яажа шанаржуулдаг тухай советскэ айлшан һонирхоо. Металлай хэды шэнээн процентын хаядаһан болодог тухай цехын начальнигһаа асуугаа. Советскэ Союз дотор түмэр нимгэлэн хабтайлгадаг станнуудай хүдэлмэриин яажа эмхидхэгдэдэг тухай Америкын мэргэжэлтэдэй табиһан асуудалнуудта Ф. Р. Козлов мүн лэ харюусадаг байгаа.

Хани халуунаар угтаһанайнь, анхаралтайгаар хандаһанайнь түлөө баясхалан хүргөөд, Ф. Р. Козлов предприятиин бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта халуун амаршалга хүргөө.

Предприятиие хараһанайнь һүүлээр «Инленд стилиин» хүтэлбэрилэгшэд сайлалга хэжэ, совет айлшадые хүндэлөө. Компаниин инженер, технигүүд, США-дахи «Юнайтед Стейтс стил» гэжэ баһа нэгэ тон томо корпорациин хэдэн хүтэлбэрилэгшэд сайлалгада уригдаһан байгаа. Энэ корпораци Гейри городто байдаг юм. Энэ уулзалгын үедэ Дж. Блок тобшо үгэ хэлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ф. Р. Козловые мүнөөдэр угтаха золтой байбабди. Г-н Козлов металлургиин хэрэг ехэ һайнаар мэдэдэг хүн гэжэ би ойлгооб. Бидэнэй хөөрэлдөөн ехэ һонирхолтой байгаа. Саашадаа «Инленд стилдэ» дахяад ерэхыень г-н Козловые би уряаб гэжэ тэрэ хэлээ.

Советскэ болон Америкын металлургнуудай делегацинуудай һаяхан айлшалалсаһан тухай һануулха зуураа, Дж. Блок саашань иигэжэ хэлээ: энэ айлшалалсалга Америкын металлургнуудта нилээд туһатай байгаа гэжэ би мэдэнэб. Совет металлургнуудһаа мэдэжэ абаһан юумэеэ америкынхид США-да бодотоор хэрэглэдэг болоо. Тус айлшалалсалга советскэ металлургнуудта мүн лэ туһатай байгаа ёһотой гэжэ би һананаб. Манай оронуудай металлургнууд эрхим шанартай, химда сэнтэй булад бүри элбэгээр хайлуулжа гаргахые эрмэлзэнэ. Тэдэнэр дүй дүршэлөө халан абалсажа, өөһэдынгөө зорилгые дүүргэжэ шадаха байһандань би лаб этигэнэб. Дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха гансахан эли тодо зорилго бэелүүлхын тулада манай правительствонуудай харилсаа холбоогоо һайжаруулаа һаань, ехэ һайшаалтай байхаһэн.

Удаань Ф. Р. Козловто үгэ үгтэжэ, совет айлшадые хани халуунаар угтаһанайнь түлөө, предприятинуудые харалга һайнаар эмхидхэһэнэйнь түлөө компаниин хүтэлбэрилэгшэдтэ тэрэ баясхалан хүргөө.

Танай заводые хараха гээшэ металлургиин мэргэжэлтэй намда илангаяа һонирхолтой, аятай байба гэжэ Ф. Р. Козлов хэлээ. Г-н Блогой хэлэһые би хүсэдөөр зүбшөөнэб. Манай оронуудай хоорондохи харилсаан ямаршье холисогүй булад шэнги уян, мүн бата бэхи байха ёһотой. Манай ороной арад эб найрамдалые хүсэнэ. Совет арадай энэ эрмэлзэлгые Америкын арад мүн лэ һайшаан зүбшөөнэ гэжэ би үнэншэн этигээб. Арадай энэ хараа бодолые өөрынгөө политикада шууд сэхээр баримталха гээшэ манай оронуудай правительствонуудай зорилго болоно. Арадуудай хүсэлдэ, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха тэдэнэй эрмэлзэлгэдэ правительствонуудай баримталдаг политика зохилдон таараха зэргэтэй. Эгээл иимэһээ манай хоёр ороной хоорондо гараһан бүхы арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор хэлсээ хэжэ шиидхэхэ ёһотойбди гээд манай правительство мэдүүлдэг. Совет болон Америкын арадуудай хоорондо бата бэхи эб найрамдал тогтог лэ! Эб найрамдалай, хани барисаанай түлөө! гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ Ф. Р. Козлов юрөөл табяа.

Холбоото Штадууд соогоо эгээн томо металлургическа заводуудай нэгые совет айлшад үдын хойно хараа. Энэ завод Гейри городто байдаг. Эндэ прокатна станай яажа хүдэлдэгтэй Ф. Р. Козлов һайса танилсаа. Мүнөө Советскэ Союз дотор автомадаар хүсэд зэбсэглэгдэһэн прокатна станууд бии гэжэ тэрэ мэдээсээ.

«Юнайтед Стейтс стилиин» хүтэлбэрилэгшэд үдэшэнь «Саут шор кантри клаб» соо обед хэжэ Ф. Р. Козловые хүндэлөө.

В. Богачев.
В. Парамонов.

Глезосэй сүүд гэдэг эхилбэ

АФИНЫ, июлиин 9. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Тагнуул хээ гэжэ хуурмагаар гэмнэгдэһэн Манолис Глезосэй, Грециин бусад демократуудай сүүд Афинын сэрэгэй трибуналай байшан соо мүнөөдэр эхилээ. Полковник Н. Олихронопулос түрүүлэгшээр һууна. Сүүд армиин офицернүүдһээ сүм бүридхэгдэнхэй.

Италиин мэдээжэ юрист, парламентын депутат М. Берлингуэр, Франциин адвокадууд Д. Ламберт, Э. Ароналю, Глезосые хамгаалха уласхоорондын комитедэй, хүнэй эрхын түлөө тэмсэлэй уласхоорондын федерациин зүгһөө Англиин мэдээжэ юрист Г. Мур, бусад юристнүүд Афинын сэрэгэй сүүдтэ ерээ. Бусад оронуудай олониитын түлөөлэгшэд ерэхээр хүлеэгдэнэ. Гадаадын оронуудһаа журналистнууд олоороо ерээ.

Грециин мэдээжэ юристнүүд—юстициин министр байһан Д. Папаспиру, буржуазна прогрессивнэ партиин ажал-ябуулагшад Г. Василатос, И. Илиу, К. Стефанакис Глезосые, бусад патриодуудые хамгаалха байна. Үмөөрэгшэдэй гэршэ болон үгэ хэлэхые хүсэжэ байһанаа олониитын 49 элитэ ажал-ябуулагшад мэдүүлһэн байна.

Сүүдтэ олониитын түүлөөлэгшэдэй байлсаха хэрэгтэ һаад ушаруулха гэһэн һэдэлгэнүүдые буруушааһан үгэнүүдые гэмнэгдэгшэдые асууһанай, гэмнэлгын актын уншагдаһанай һүүлээр адвокадууд хэлэһэн байна. Мүн Манолис Глезосые, Грециин бусад патриодуудые сэрэгэй сүүдтэ үгэһые буруушаажа байһанаа адвокадууд мэдүүлээ.

Патриодуудые хамгаалһан адвокадуудай хэлэһэн үгые буруушааха аргагүйдэһэн дээрэһээ сэрэгэй сүүдэй түрүүлэгшэ тэдэнэртэ баадхалга хэхэ һэдэлгэ гаргаа. Тиихэдэнь энээн тушаань адвокадууд буруушаалга мэдүүлхэ баатай болоо. Тиигээд, сүүдэй үглөөнэй заседани хаагдаа.

Советскэ ракетын табигдаһан тушаа гадаадын оронуудай хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ХИТАД

ПЕКИН, июлиин 9. (ТАСС). Һаяхан табигдаһан советскэ геофизическэ баллистическэ ракетэһээ научна аппаратуратай, туршалгын амитадтай контейнер таһаржа, гэмгүй һайнаар газар дээрэ гэдэргээ буугаа. Совет эрдэмтэдэй энэ элитэ ехэ амжалтада Хитадай олониитэ, хэблэл гол анхаралаа хандуулһаар.

Советскэ Союзай научна шэнэ туйлалта дэлхэйн бүхы оронуудай хүн зониие угаа ехээр һонирхуулаа гэжэ «Гуанмин жибао» газетэ бэшэнэ.

Совет эрдэмтэдэй амжалтые хитад эрдэмтэд ехээр һайшаана гэжэ «Жэньминь жибао» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Совет эрдэмтэд тон ехэ шэгнүүртэй, нилээд ашагтай ашаа дээшэнь холо хүрэтэр гаргажа, шэнжэлэлгын үргэн программа бэелүүлээ, амитадай гэмгүй һайнаар ниидэлгые хангаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Энэ туршалга замбуулин огторгой руу хүнэй ниидэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ угаа шухала удхашанартай гэжэ «Дагун бао» газетэ мэдүүлнэ.

США

ВАШИНГТОН, июлиин 9. (ТАСС). Нэгэ шата дамжан һүрэдэг геофизическэ баллистическэ ракетын Советскэ Союзда табигдаһые, тэрээн дээрэ һуулгагдаһан хоёр нохойн, туулайн гэмгүй һайнаар газарта гэдэргээ бууһые тайлбарилха зууураа, «Вашингтон пост энд таймс геральд» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «ракетнэ двигательнүүдэйнгээ хүсэнэй талаар СССР маанадые мүнөө үедэ ахижа ябана. Нэгэ шата дамжан һүрэдэг ракетэ дээрэ нохойнуудые, туулайе һуулгажа табиһан тухай Москвагай мэдээсэл энээниие гэршэлжэ үгэнэ. Энэ ракетэ 4.400 фунт ашаа үргэжэ гараһан байна. Манай орондо нимэ һомон мүнөө байхагүй. Замбуулин огторгойе шэнжэлхэ талаар ородууд бидэнһээ нилээд уртижа ябана. Энэ талаар тэдэниие хүсэхын тулада нилээд ехэ саг, тон ехэ оролдолго хэрэгтэй байна... Энэ талаар ородуудһаа гээгдэжэ ябаһамнай гэмшэлтэй».

БЕЛЬГИ

БРЮССЕЛЬ, июлиин 9. (ТАСС). Нэгэ шата дамжан һүрэдэг геофизическэ ракетэ табигдажа, советскэ наукын гайхамшагта шэнэ илалта туйлаһые Бельгидэ угаа ехээр һонирхоно.

Советскэ нэгэ шата дамжан һүрэдэг ракетэ Америкын Холбоото Штадуудта энэ талаар туйлагдаһан бүхы юумэдэ орходоо һураггүй ехэ хүсэтэй гэжэ «Драпо руж» газетэ бэшэнэ.

Совет эрдэмтэдэй энэ шэнэ амжалтые ракетэ бүтээлгын талаар бүхы дэлхэйн оронуудай мэргэжэлтэд угаа ехэ анхаралтайгаар угтаа гэжэ «Суар» газетэ бэшэнэ.

ЭФИОПИ

АДДИС-АБЕБА, июлиин 9. (ТАСС). Нэгэ шата дамжан һүрэдэг геофизическэ баллистическэ ракетын Советскэ Союзда амжалтатайгаар табигдаһан тухай мэдээсэхэ зууураа, ракетэ табижа абтаһан материалнуудай угаа ехэ научна удхашанартай байһыень Эфиопиин «Войс оф Эфиопиа» газетэ тэмдэглэнэ.

Замбуулин огторгой тухай мэдээ абаха хэрэгтэ Росси баһа нэгэ шухала туһа нэмэри оруулба. Тон ехэ ашаа тээгээд, дээшээ нилээд холо хүрэтэр һүрэжэ шадаха хүсэн түгэлдэр ракетын ородуудта бии байһаниинь лабтай гэжэ газетэ бэшэнэ.

Ракетэ бүтээлгын талаар гайхамшагта амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан Россие амаршалха хэрэгтэй гэжэ «Войс оф Эфиопиа» онсолон тэмдэглэнэ.

Индонезидэ шэнэ правительство байгуулагдаа

ЛОНДОН, июлиин 9. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Джакартаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, шэнэ кабинедэй байгуулагдаһан тухай президент Сукарно мүнөөдэр соносхоо. Шэнэ правительствые президент Сукарно толгойлно. Урдын премьер-министр Джуанда кабинедэй нэгэдэхи министрээр, армиин штабай начальник генерал-лейтенант Насутион оборонын министрээр томилогдоо.

Чехословакиин Республикын социалистическэ промышленность хүдөө ажахые мүнөө үсын машинануудаар ханган зэбсэглэнэ. Хүдөө ажахы 100 мянга гаран трактор, бусад машинануудые ойрын жэлнүүдтэ абаха юм. Шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй ашаар хүдөө ажахын хүдэлмэри улам ехээр оньһожоруулагдана. **Зураг дээрэ:** сабшажа унагааһан үбһэ хурляжа абадаг шэнэ машина. Нэгэ часай турша соо 4 гектарай үбһэ энэ машина тармадаг юм.

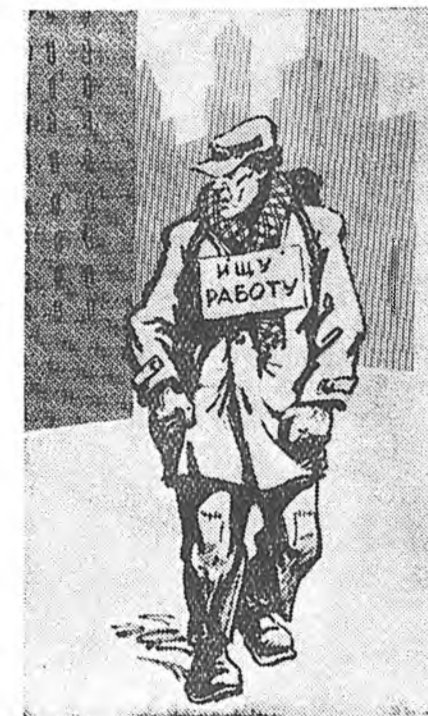
Чехословакиин телеграфна агентство.

Чехословаки Гвиней хоёрой хоорондо экономическа хэлсээн баталагдаба

ПРАГА, июлиин 9. (ТАСС). Чехословакиин телеграфна агентство иигэжэ мэдээсэнэ. 1959 оной июлиин 1-һээ 1960 оной декабриин 31 хүрэтэр эд бараа андалдан абалсаха түлөөһэн тухай түрүүшын хэлсээн чехословакиин болон Гвинейн республикын хоорондо Конакрида баталагдаһан байгаа. Энэ хэлсээнэй ёһоор Чехословаки промышленна эд бараа, хамагай түрүүндэ, машина бүтээлгын, бүд нэхэлгын промышленностиин продукци, сахар, цемент гэхэ мэтые Гвинейн республикада худалдаха болоо. Гвинейн республика гол түлэб хүдөө ажахын продуктнуудые, жэшээлхэдэ, тоһолиг ургамалнуудай үрэһэ, банан гэхэ мэтые Чехословакида худалдаха юм. Удаан болзорой урьһаламжын үндэһөөр, Гвинейдэ элдэб түхеэрэлгэнүүдые үгэхэ тухай удаан болзорой экономическа хэлсээн Конакрида баталагдаһан байна. Тиимэ болохолоороо, 1959—1962 онуудта арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые бэелүүлгэдэнь Гвинейн республикада Чехословаки таатай һайн туһалажма үзүүлхэ байна.

Ордоһолдог хуушанай үбшэн

«США-да хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошоржол байдаг». (газетэһээ абтаба).

Гараараа хэхэ ажалгүй болоод, бүхэли үдэртөө хүлөөрөө хүдэлнэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32. зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни — 34-05. сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации — 35-14, культуры — 24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н01088. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5002.